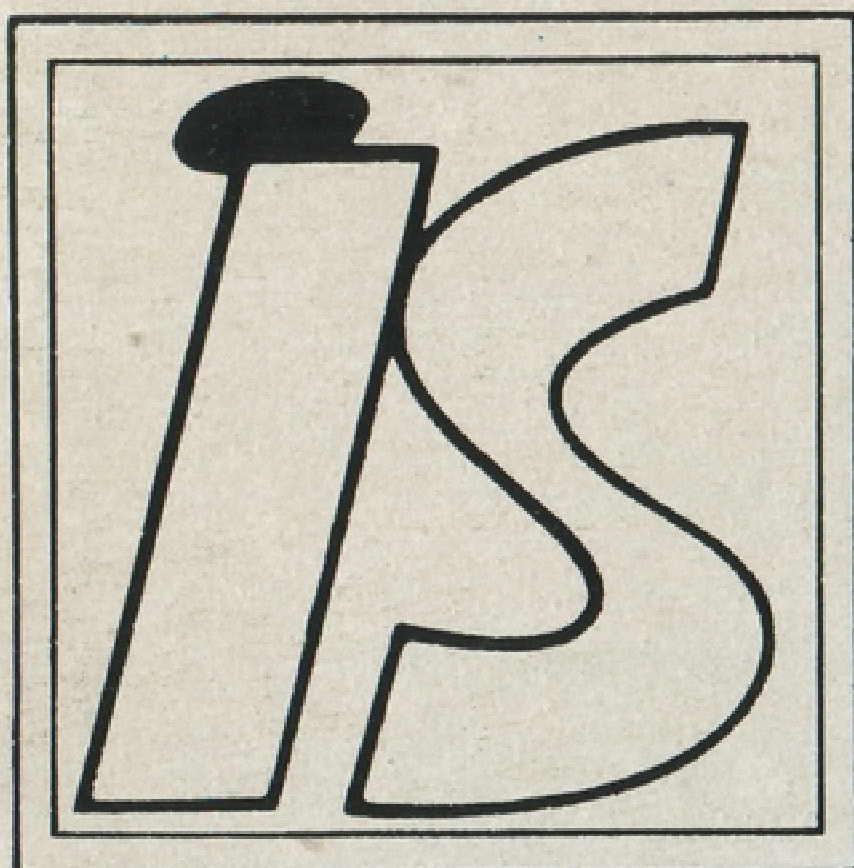

KONTYNENTY – AMERYKA ŁACIŃSKA

Wszystko, co ciekawe
w Ilustracjach Samoprzylepnych,
do kolekcjonowania
w specjalnie
opracowanych zeszytach.

* DRUGA WOJNA ŚWIATOWA /w trzech zeszytach/
* GRZYBY POLSKICH LASÓW
* HISTORIA SAMOLOTU
* POLSKIE ZAMKI I PAŁACE
* PIŁKARSKIE MISTRZOSTWA ŚWIATA
* STYLE WALKI WSCHODU
* KONTYNENTY – AMERYKA ŁACIŃSKA

INNE W PRZYGOTOWANIU

KAW
KRAJOWA
AGENCJA
WYDAWNICZA

ALBUM DLA KOLEKCJONERÓW

Autor:
CEZARY LEWIŃSKI
Ilustracje samoprzylepne:
**ELŻBIETA DZIKOWSKA,
RYSZARD BADOWSKI,
ANTONI HALIK**
Opracowanie graficzne:
IRENA ŚWIDZIŃSKA
Redaktor:
HELENA URŁAUB
Redaktor techniczny:
ZOFIA PIOTROWSKA

Skład: RSW „Prasa-Książka-Ruch"
Zakłady Wklęsłodrukowe, W-wa ul. Okopowa
Druk i oprawa: „Dečje Novine" Jugosławia
Nakład: 120.000 egz.
ISBN-83-03-00479-4

GEOGRAFIA. Ameryka Łacińska obejmuje kraje leżące na południe od Stanów Zjednoczonych, czyli Amerykę Południową i Środkową, Meksyk położony w Ameryce Północnej oraz wyspy basenu Morza Karaibskiego. Większość tych krajów łączą więzy historyczne i kulturowe z Hiszpanią i Portugalią – łacińskimi krajami Półwyspu Iberyjskiego. Stąd wymiennie używane określenie – Iberoameryka.

Ameryka Łacińska zajmuje ponad 20,5 mln km kw. między Ziemią Ognistą na południu po Rio Grande del Norte na północy. Z zachodu otoczona Oceanem Spokojnym, ze wschodu Oceanem Atlantyckim. Na kontynencie przeważają niziny. Znajdują się tu Andy, jedne z najrozleglejszych gór na świecie – najwyższy szczyt Aconcagua 6958 m n.p.m. Ciągną się południkowo wzdłuż wybrzeża Pacyfiku na długości 9 tys. km. Górzysty charakter ma Ameryka Środkowa, Meksyk i Wyspy Antylskie. Czynne są 82 wulkany. Największym jeziorem jest Titicaca na Płaskowyżu Andyjskim (powierzchnia 6 900 km kw). Największe systemy rzeczne: Amazonka, La Plata, Orinoko. Klimat silnie zróżnicowany. Dominuje równikowy i zwrotnikowy, ale występuje też umiarkowany oraz tropikalny. Lasy zajmują dziewięciokrotnie większą powierzchnię niż grunty rolne. Duże obszary dżungli – brazylijska Amazonia, Wenezuela, kraje Ameryki Środkowej. Obszary pustynne istnieją m.in. w Meksyku, natomiast stepy to przede wszystkim pampa w Argentynie i Urugwaju.

W okresie prekolumbijskim uprawiano kukurydzę, maniok, ziemniaki, kakao, orzeszki ziemne, tytoń, agawę sizalską, bawełnę. Obecnie do dominujących upraw należą także: trzcina cukrowa, ryż, pszenica, fasola, kawa, banany, owoce cytrusowe, soja. Charakterystyczne zwierzęta to lamy, oposy, pekari, tapiry, pancerniki, mrówkojady.

HISTORIA. Pierwotnymi mieszkańcami Ameryki Łacińskiej byli Indianie. Ich praprzodkowie przybyli tu z Azji. Najstarszą cywilizację sięgającą drugiego tysiąclecia p.n.e. stworzyli Olmekowie. Uważani są za twórców pisma hieroglificznego i kalendarza. Majowie wznosili piramidy, byli mistrzami rzeźby, ceramiki, tkactwa. Plemiona Azteków znały złotnictwo, garncarstwo. Szczególnym kultem darzono Słońce i składano mu ofiary z ludzi. W państwie Inków rozwinięto hodowlę lam, stworzono sieć irygacji, wytwarzano brąz. Zachowały się budowle z kamienia, bez użycia spoiwa. Cywilizacje te posiadały kalendarz słoneczny, lecz nie znały koła.

Odkrycie Ameryki przez Kolumba w 1492 roku spowodowało stopniowy napływ Europejczyków, podbój kontynentu i upadek dawnych kultur. W XVI wieku rozpoczął się okres kolonialny. Największe obszary zajęli Hiszpanie oraz Portugalczycy (tereny dzisiejszej Brazylii). Kolonie mieli też Francuzi, Holendrzy, Anglicy. Do pracy na powstających plantacjach sprowadzano niewolników murzyńskich.

W XIX wieku nastąpiła fala imigracji Włochów, Niemców, Polaków i przedstawicieli innych narodowości, głównie do Brazylii i Argentyny. W Gujanie, Surinamie i Trynidadzie żyje wielu Hindusów i Indonezyjczyków. W wielkich miastach portowych również Japończycy i Chińczycy. Społeczeństwo Ameryki Łacińskiej stało się mieszanką ras i kultur.

WSPÓŁCZESNOŚĆ. Rozpad imperium kolonialnego Hiszpanii i Portugalii nastąpił w I połowie XIX wieku. Pozostały tradycje upraw monokulturowych: trzciny cukrowej, bawełny i kawy. Rządy młodych republik sprzedały ogromne tereny zagranicznym właścicielom. Również rozwój przemysłu uzależniono od udziału obcych kapitałów. Wszystkie te czynniki spowodowały iż obecnie, mimo niemal całkowitego zniesienia pozostałości kolonializmu, państwa tego obszaru pozostają w zależności ekonomicznej i politycznej, głównie od Stanów Zjednoczonych oraz Francji i Wielkiej Brytanii.

Tradycyjnie utrzymuje się ekstensywna gospodarka obszarniczych latyfundiów – zajmujących nawet setki tysięcy hektarów – nie wykorzystująca rzeczywistych możliwości rolnictwa. Jednocześnie drobne gospodarstwa chłopskie – minifundia nie są w stanie wyżywić przeludnionej wsi. System ekstensywny przeważa również w hodowli, bydło pozostaje na swobodzie przez cały rok. Dominuje kierunek mięsny i produkcja skór. Rozwija się hodowla owiec. Poważne znaczenie gospodarcze ma rybołówstwo. Peru i Chile należą do światowych potęg w tej dziedzinie.

Obficie występują bogactwa naturalne: ropa naftowa – Wenezuela, Meksyk, Argentyna, Brazylia; boksyty, cyna, cynk, molibden, wolfram, złoża miedzi – Chile, Peru; rudy żelaza – Brazylia; kamienie i kruszce szlachetne.

Kraje Ameryki Łacińskiej różnią się poziomem rozwoju przemysłu w stopniu nieporównywalnym np. Haiti wytwarza kilkaset razy mniej energii elektrycznej niż Brazylia. Najlepiej rozwinięte gałęzie przemysłu: petrochemiczny, cementowy, tekstylny, rolno-spożywczy.

Najważniejsze pozycje eksportowe Iberoameryki to: ropa naftowa, boksyty, rudy żelaza, miedzi, cynku, cyny, kamienie szlachetne, mączka rybna oraz produkty rolno-hodowlane: bawełna, kawa, kakao, mięso, skóry, cukier, banany, owoce cytrusowe, tytoń. Oprócz surowców eksportuje się w skali regionalnej niektóre wyroby przemysłowe, maszyny rolnicze, samochody.

POLONICA. Już w drugiej połowie XVI wieku do Ameryki Łacińskiej zaczęli docierać Polacy. Najsłynniejsi z nich to: Krzysztof Arciszewski (1592–1650) – słynny z talentów wojskowych i organizatorskich generał wojsk holenderskich, także poeta i etnograf; Ingnacy Domeyko (1802–1889) – geolog, mineralog, twórca naukowych podstaw eksploatacji bogactw naturalnych, szkolnictwa wyższego, jedna z najbardziej zasłużonych postaci w historii Chile; Edward Habich (1835–1909) – inżynier, „honorowy obywatel Peru", twórca wielu obiektów, organizator pierwszej politechniki w Ameryce Południowej, inspirator wielu poczynań gospodarczych; Konstanty Jelski (1837–1896) – badacz Peru, zoolog, podróżnik i kolekcjoner; Władysław Folkierski (1842–1904) – inżynier i matematyk, profesor uniwersytetu w Limie, reformator studiów matematyczno-przyrodniczych; Ernest Malinowski (1808/15/–1899) – inżynier, budowniczy jednego z tzw. cudów światowej techniki – 218-kilometrowej, najwyżej położonej linii kolejowej świata z Limy do Oreya; Józef Warszewicz (1812–1866) – botanik i podróżnik; Edmund Woś-Saporski (1844–1933) – „ojciec" osadnictwa polskiego w Brazylii; Czesław Jordan Wysocki (1819–1883) – konstruktor dróg żelaznych w Argentynie.

Najliczniejsza grupa ludności polskiego pochodzenia mieszka w Brazylii, głównie w stanie Misiones. Skupiska Polaków znajdują się także w Meksyku, Argentynie i Urugwaju. Polonia Ameryki Łacińskiej to przede wszystkim emigranci chłopscy, osiedleni tu w drugiej połowie XIX wieku, emigranci zarobkowi i wojenni.

Kraje Ameryki Łacińskiej to ważni partnerzy w polskim handlu zagranicznym. Importujemy surowce mineralne, roślinne, owoce. Sprzedajemy wyroby przemysłowe, kompletne zakłady, statki, traktory. Nasi główni partnerzy to Brazylia, Argentyna i Kuba.

PODZIAŁ POLITYCZNY
AMERYKI ŁACIŃSKIEJ
MEKSYK
BAHAMA
KUBA
TURKS I CAICOS
DOMINIKANA
KAJMANY
HAITI
PUERTO RICO
JAMAJKA
BELIZE
HONDURAS
NIKARAGUA
GWATEMALA
SALWADOR
KOSTARYKA
PANAMA
WENEZUELA
KOLUMBIA
GUJANA
SURINAM
GUJANA FRANCUSKA
Zwrotnik Raka
Równik
Zwrotnik Koziorożca
OCEAN SPOKOJNY
OCEAN ATLANTYCKI
EKWADOR
BRAZYLIA
PERU
BOLIWIA
PARAGWAJ
ARGENTYNA
URUGWAJ
CHILE
FALKLANDY (MALWINY)
Cieśn. Drake'a
Skala 1:60 000 000
DOMINIKANA
PUERTO RICO
WYSPY DZIEWICZE
SAINT CHRISTOPHER
ANTYLE HOLENDERSKIE
ANTIGUA
MONTSERRAT
GWADELUPA
DOMINIKA
MARTYNIKA
SAINT LUCIA
BARBADOS
SAINT VINCENT
GRENADA
TRINIDAD I TOBAGO
WENEZUELA
OCEAN ATLANTYCKI
Skala 1:25 000 000

ARGENTYNA

Herb Argentyny

Obszar – 2 777 tys. km kw. Ludność – ok. 26,9 mln. Stolica – Buenos Aires – ponad 9 mln mieszkańców. Republika federacyjna składająca się z 22 prowincji, 1 terytorium wyodrębnionego i 1 dystryktu federalnego. Język urzędowy – hiszpański.

W 1515 r. Hiszpan Juan Diaz de Solis dotarł do ujścia La Platy. W 1534 r. w ramach wicekrólestwa Peru utworzono tu gubernię La Plata; od 1776 r. hiszpańskie wicekrólestwo La Plata. W 1816 r. pod wodzą generała José San Martin Argentyna wyzwoliła się spod władzy hiszpańskiej. Długi okres walk domowych zakończył się w 1853 r. ogłoszeniem konstytucji i ustanowieniem federacyjnej republiki Argentyny.

Buenos Aires – kolumna niepodległości

Pampasy

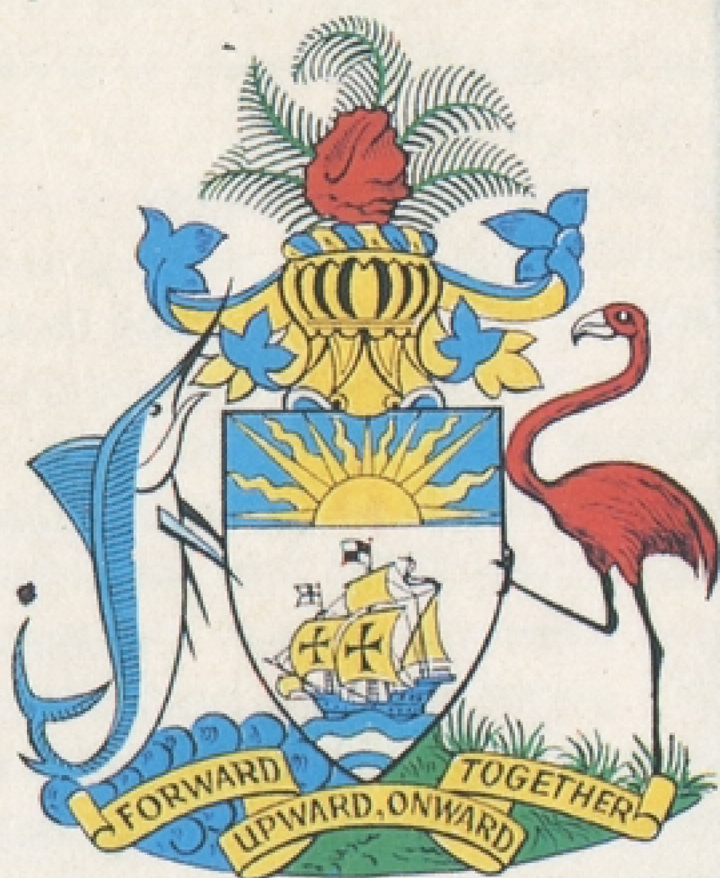
Na wybrzeżu Atlantyku, w dorzeczu Paragwaju, Parany i La Platy leżą obszerne urodzajne doliny, przechodzące w kierunkach południowym i zachodnim w stepy (pampasy), a następnie w wyżyny podandyjskie i wreszcie w wulkaniczne Andy. Z powodu dużej rozciągłości południkowej (3694 km) Argentyna leży w czterech pasach klimatycznych – zwrotnikowym, podzwrotnikowym, umiarkowanym i okołobiegunowym. – na Ziemi Ognistej. Największą rzeką jest żeglowna La Plata – Parana (4700 km) z dopływami Paragwaj i Urugwaj. W południowych Andach i Patagonii znajduje się wiele jezior polodowcowych, z których największymi są: Lago Buenos Aires, Lago Argentino, Lago San Martin.

Jeden z najbogatszych rolniczo-przemysłowych krajów Ameryki Łacińskiej. Podstawę gospodarki stanowi rozwinięte rolnictwo, hodowla bydła i owiec oraz przemysł spożywczy. Główne uprawy: pszenica i kukurydza. Na wysokim poziomie także przemysł chemiczny, metalurgiczny, włókienniczy i skórzany. Argentyna eksportuje przede wszystkim: mięso, skóry, pszenicę, kukurydzę, owoce cytrusowe, jabłka i wino.

Ponad 95 proc. mieszkańców stanowi ludność pochodzenia europejskiego (hiszpańskiego, włoskiego, niemieckiego). Ok. 1 proc. Indianie. Polonia zamieszkuje głównie rejony Buenos Aires i Rosario.

BAHAMA

Wspólnota Bahamy składa się z 29 większych i 240 mniejszych wysp, w części nie zamieszkanych. Największa z nich jest wyspa Andros, a najgęściej zaludniona – New Providence, na której leży stolica państwa Nassau. Obszar – 13 939 km kw. Ludność – ponad 240 tys. (85 proc. mieszkańców to Murzyni, Mulaci i Metysi).
Państwo niepodległe od 1973 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Herb Bahamy

Wyspy Bahama wyrastają z podmorskich platform, łączących się z szelfem Florydy i leżących na głębokości mniejszej niż 100 m. Wapienna powierzchnia wysp jest silnie skrasowiała. Zupełny brak płynących wód powierzchniowych. Na wyspach panuje łagodny klimat zwrotnikowy morski. Gospodarka nastawiona jest na obsługę turystów i rolnictwo. Uprawa ananasów, bananów, warzyw.Przemysł naftowy. Obok luksusowych hoteli i kasyn gry znajdują się tu także wille amerykańskich milionerów, będących właścicielami wielu wysp.

Wioska na Bahamach

5

Zatoka w pobliżu Nassau

BARBADOS

Najdalej na wschód wysunięta wyspa archipelagu Małych Antyli. Obszar – 431 km kw. Ludność – 260,4 tys. (większość – ok. 80 proc. – stanowią Murzyni). Stolica – Bridgetown – 105 tys. mieszkańców. Od 1966 r. państwo niepodległe, członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Głową państwa jest królowa Elżbieta II reprezentowana przez gubernatora. Język urzędowy – angielski.

Klimat podzwrotnikowy wilgotny. Wyspa nie leży na drodze cyklonów zwrotnikowych, a huragany nawiedzają ją bardzo rzadko. Większą część powierzchni zajmują niziny. Brak większych rzek. Wodę ludność czerpie z wód podziemnych, głęboko zalegających. Podstawą gospodarki jest rolnictwo i turystyka. Uprawa trzciny cukrowej, batatów, kukurydzy, manioku.

Herb Barbadosu

BRAZYLIA

Obszar – 8 514 tys. km kw. Ludność – ponad 119 mln. Stolica – Brasilia – 750 tys. mieszkańców. Federacja składa się z 22 stanów, 4 terytoriów federalnych i 1 dystryktu federalnego. Głową państwa jest prezydent. Od 1822 r. cesarstwo niezależne od portugalskiej metropolii, od 1889 r. – republika, od 1967 r. – republika federacyjna. Język urzędowy – portugalski.

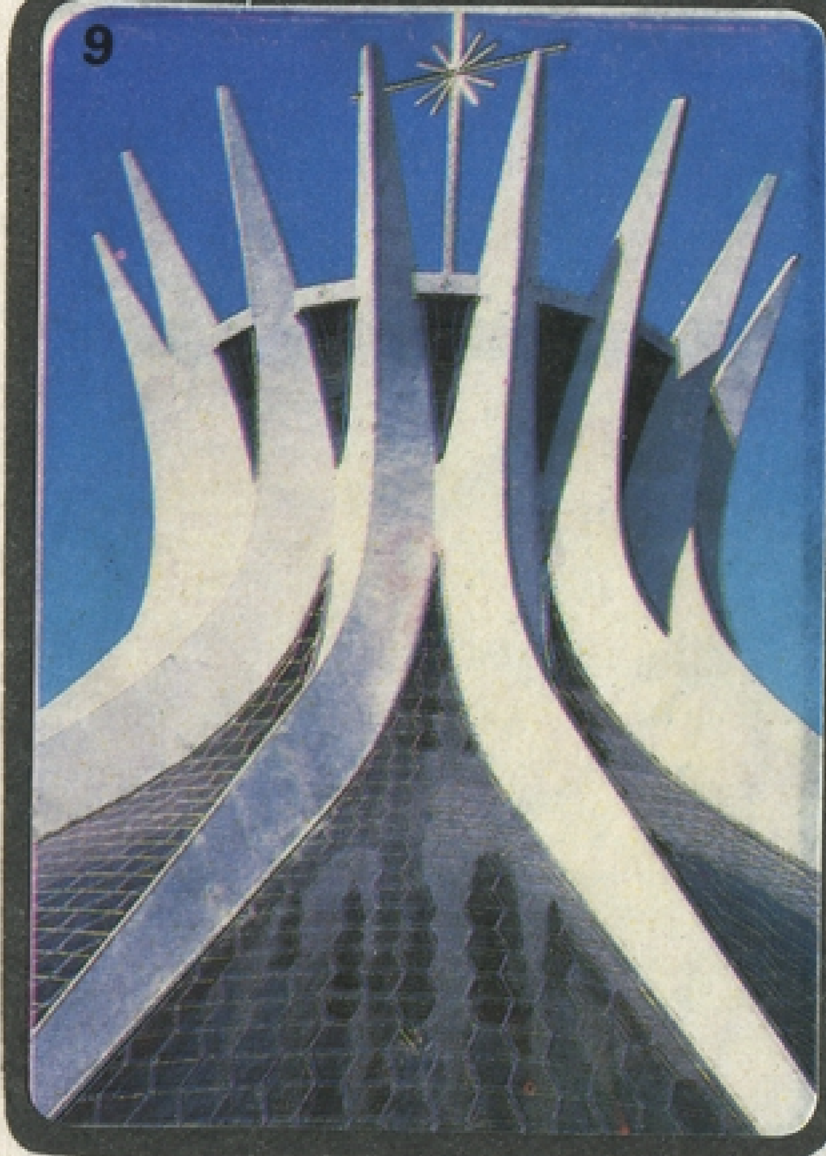

Herb Brazylii

Indianin w stroju wojownika

Brasilia – kościół, arch. O. Nemeyera

Zbiór kawy

Brazylia jest tym państwem Ameryki Łacińskiej, w którym słowo „naj" odnosi się do niemal wszystkich dziedzin życia tego kraju. Największe terytorium, najliczniejsza ludność, najbogatsze złoża minerałów, itd. Główne uprawy: kawa (1 miejsce w świecie), trzcina cukrowa, kakaowce (4 miejsce w świecie), tytoń, bawełna, owoce cytrusowe i banany. Hodowla bydła i trzody chlewnej. Bogactwa naturalne jeszcze nie w pełni zbadane, w eksploatacji: rudy żelaza, manganu, niklu, boksyty, ropa naftowa, złoto i diamenty. Do najbardziej rozwiniętych gałęzi przemysłu należy przemysł wydobywczy i stoczniowy.

Kraj ogromnych kontrastów, których wyrazem jest np. nowoczesna stolica Brasilia (projektu Lucia Costy i Oscara Niemeyera), luksusowe plaże na wybrzeżu Atlantyku i slumsy Rio de Janeiro, Sao Paulo lub Santos oraz dziewicza puszcza w dorzeczu Amazonki. Ludność stanowią potomkowie Portugalczyków, Murzynów afrykańskich oraz Indianie. Duże skupiska Polaków w stanach Rio Grande do Sul i Parana. Pierwszych 16 polskich rodzin chłopskich z Górnego Śląska osiedliło się w Brazylii w 1869 r. Kulminacyjna fala emigracji polskiej przypada na lata 1890–1894. Współcześnie Polonia brazylijska utrzymuje żywe kontakty z krajem swoich przodków. Brazylia jest największym polskim partnerem handlowym w Ameryce Łacińskiej.

BOLIWIA

Obszar – 1 098 tys. km kw. Ludność – 6 mln. Stolica – (z siedzibą rządu) La Paz – 850 tys. mieszkańców, (konstytucyjna) Sucre – 100 tys. mieszkańców. Dzieli się na 9 departamentów. Dawna kolonia hiszpańska. Republika niepodległa od 1825 r. W październiku 1982 r. junta przekazała władzę rządowi prezydenta Hermana Silesa Zuazo. Język urzędowy – hiszpański.

Nazwa kraju pochodzi od nazwiska Bolivara (1783–1830) – bohatera walk niepodległościowych w Ameryce Łacińskiej. Znaczną część powierzchni zajmują góry (Andy) i wyżyny. Kraj zacofany gospodarczo, posiada bogate złoża rudy cyny, wolframu, srebra, eksploatowane głównie przez firmy północnoamerykańskie. Analfabeci stanowią znaczny procent ludności, która składa się przede wszystkim z Indian i Metysów (82 proc. mieszkańców).

Herb Boliwii

Stolica La Paz

CHILE

Obszar – 757 tys. km kw. Ludność – 11 mln. Stolica – Santiago – blisko 4 mln mieszkańców. Przed podbojem przez Hiszpanów pn. część kraju wchodziła w skład państwa Inków. Od XVI w. kolonia hiszpańska. 1 stycznia 1818 r. proklamowano niepodległą republikę. Język urzędowy – hiszpański.

Chile ma bogate złoża miedzi, ropy naftowej, rud żelaza, manganu i molibdenu. Przemysł wydobywczy stanowi podstawę gospodarki. Uprawa pszenicy, kukurydzy, owsa. Rybołówstwo.

Kraj ten uchodził do niedawna za najbardziej

Herb Chile

demokratyczny w Ameryce Łacińskiej. W 1970 r. w wyniku wyborów prezydentem republiki został Salvador Allende – kandydat lewicy, realizator postępowych reform społecznych i gospodarczych, które ograniczyły władzę burżuazji narodowej i kapitału zagranicznego. 13.IX. 1973 r. doszło w Chile do kontrrewolucyjnego zamachu stanu dokonanego przez juntę wojskową, z gen. Pinochetem na czele, która wprowadziła dyktaturę, faszystowskie motody rządzenia i rozwiązała parlament.

Lamy można spotkać nawet w Valparaiso

Herb Ekwadoru

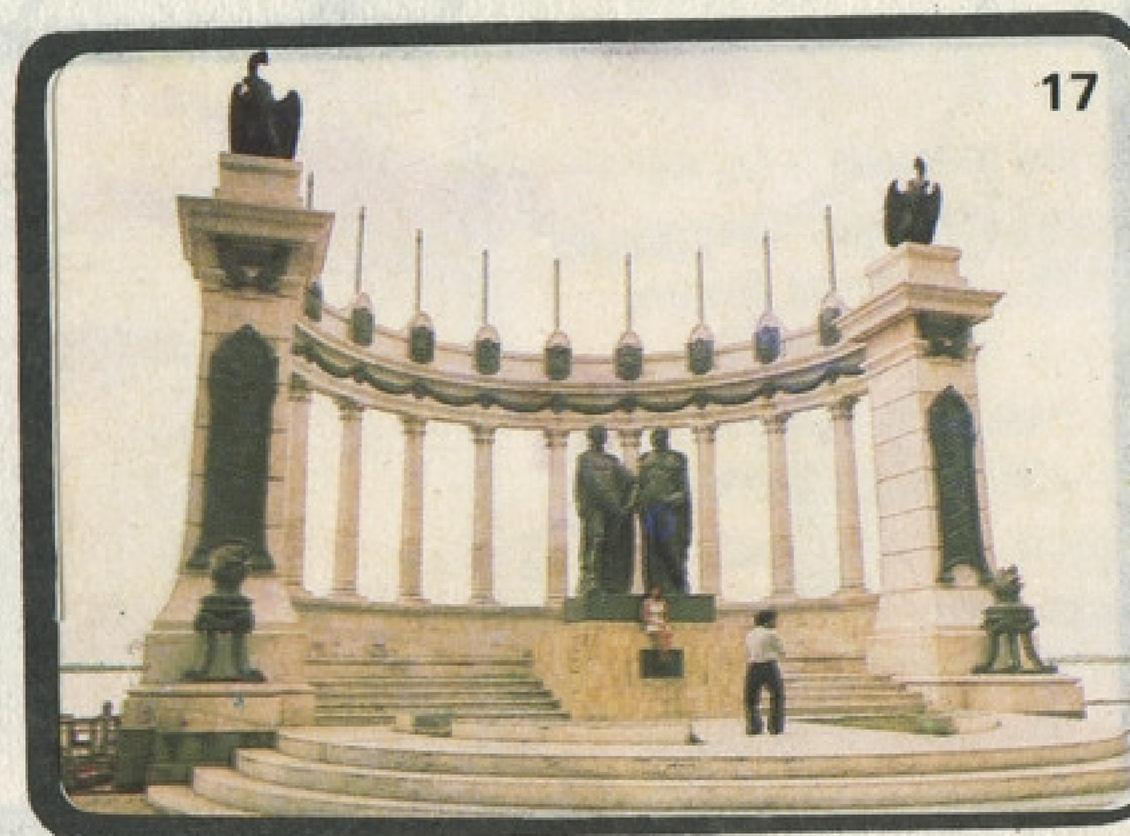
EKWADOR

Obszar – 283 670 km kw. Ludność – 8,4 mln, głównie Metysi i Indianie. Stolica – Quito – 750 tys. mieszkańców. Od 1822 r. kraj niezależny od Hiszpanii, od 1830 r. – republika. Język urzędowy – hiszpański. Od 1973 r. członek OPEC.

Ekwador dzieli się na trzy regiony fizyczno-geograficzne, różniące się ukształtowaniem powierzchni, klimatem, szatą roślinną, składem ludności i zagospodarowaniem. Zachodnia część – pobrzeże – Costa, środkowa – górzysta (Andy) – Sierra, wschodnia, czyli Oriente – region wilgotnych lasów równikowych. Klimat równikowy gorący w nizinach, w górach – chłodny. Słabo rozwinięty kraj rolniczy. Uprawa bananów, trzciny cukrowej, kawy i kakaowca. Głównym bogactwem naturalnym Ekwadoru jest ropa naftowa, wydobywana na półpustynnym półwyspie Santa Elena.

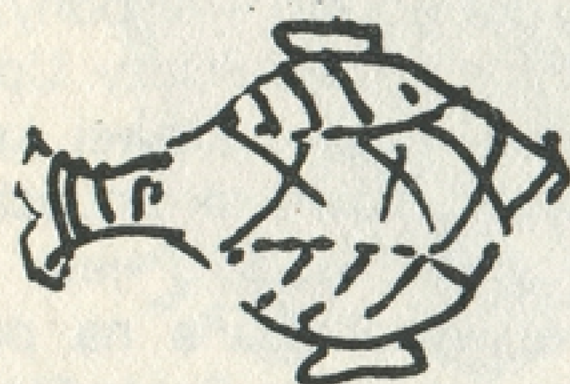

Pomnik Bolivara i San Martina

Herb Dominikany

DOMINIKANA

Zajmuje wschodnią część wyspy Haiti i szereg wysp na Morzu Karaibskim. Obszar – 48 734 km kw. Ludność – 5,347 mln, głównie Mulaci i Metysi. Stolica – Santo Domingo – 1,1 mln mieszkańców. Od 1844 r. niezależna republika. Język urzędowy – hiszpański.

Stolica – Santo Domingo

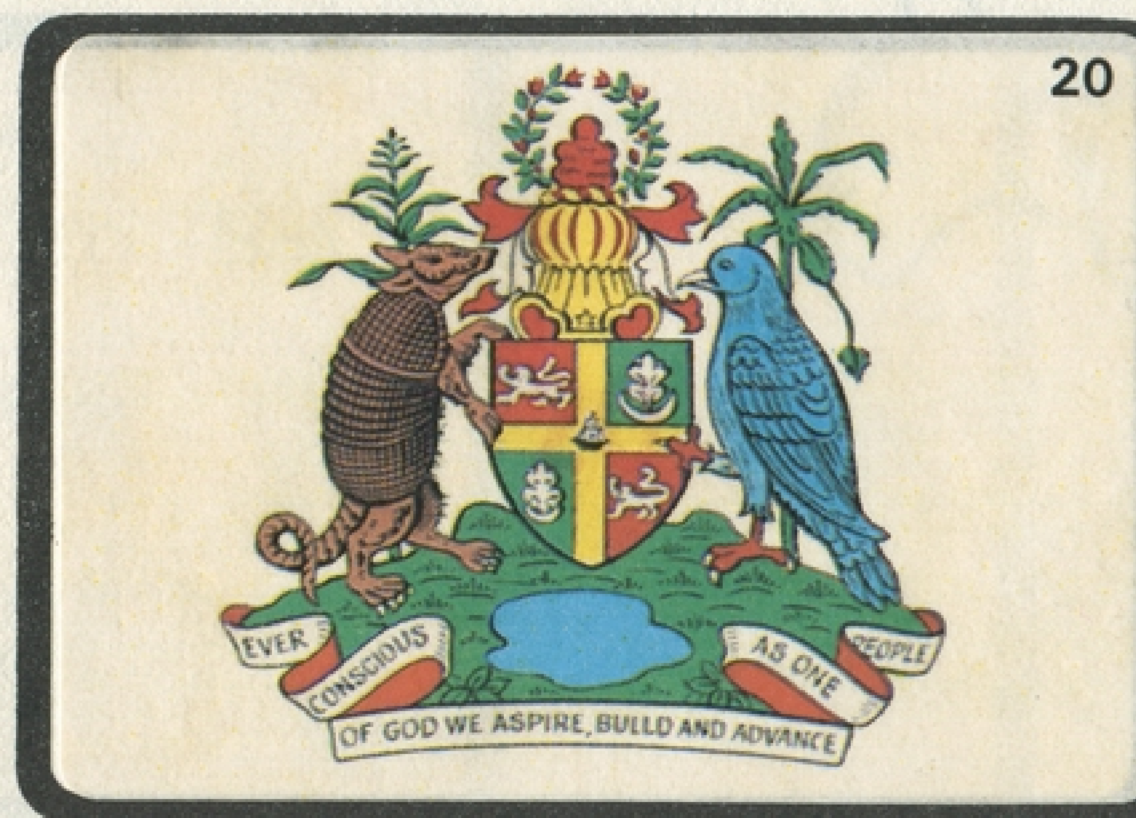
Większą część Dominikany zajmują Kordyliery. Klimat gorący, zwrotnikowy o dwóch wyraźnych porach roku: suchej (styczeń – kwiecień) i wilgotnej (maj – grudzień). Jedyne wielkie jezioro Dominikany – Enriguillo leży w depresji (–44 m).

Kraj rolniczy. Uprawa trzciny cukrowej, bananów, kawy, kakaowca, bawełny i ryżu. Hodowla bydła i trzody chlewnej. Przemysł wydobywczy: boksyty i rudy niklu. Gospodarka zacofana, zależna od USA.

Pierwotnie kolonia hiszpańska, w latach 1795–1808 należała do Francji. W 1801 r. na wyspie wybuchło powstanie, przeciwko któremu Francja skierowała korpus ekspedycyjny. W jego skład wchodziły oddziały Legionu Dąbrowskiego. Część ocalałych w walkach Polaków osiadła na wyspie. Ich potomkowie, Mulaci o polskich nazwiskach żyją dziś w Dominikanie i Haiti.

GRENADA

Państwo leży na wyspie o tej samej nazwie i zajmuje część Grenadyn w archipelagu Małych Antyli. Obszar – 344 km kw. Ludność – 110 tys., Mulaci i Murzyni, Stolica – Saint George's – 30 tys. mieszkańców. Język urzędowy – angielski. Państwo niepodległe od lutego 1974 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Głową państwa jest królowa Elżbieta II.

Herb Grenady

Obszar górzysty pochodzenia wulkanicznego. Klimat podzwrotnikowy morski. Liczne strumienie, jeziora kraterowe i źródła mineralne. Żyzne gleby sprzyjają uprawie trzciny cukrowej, palmy kokosowej, bananów, muszkatołowca i migdałowca. Dochody z turystyki.

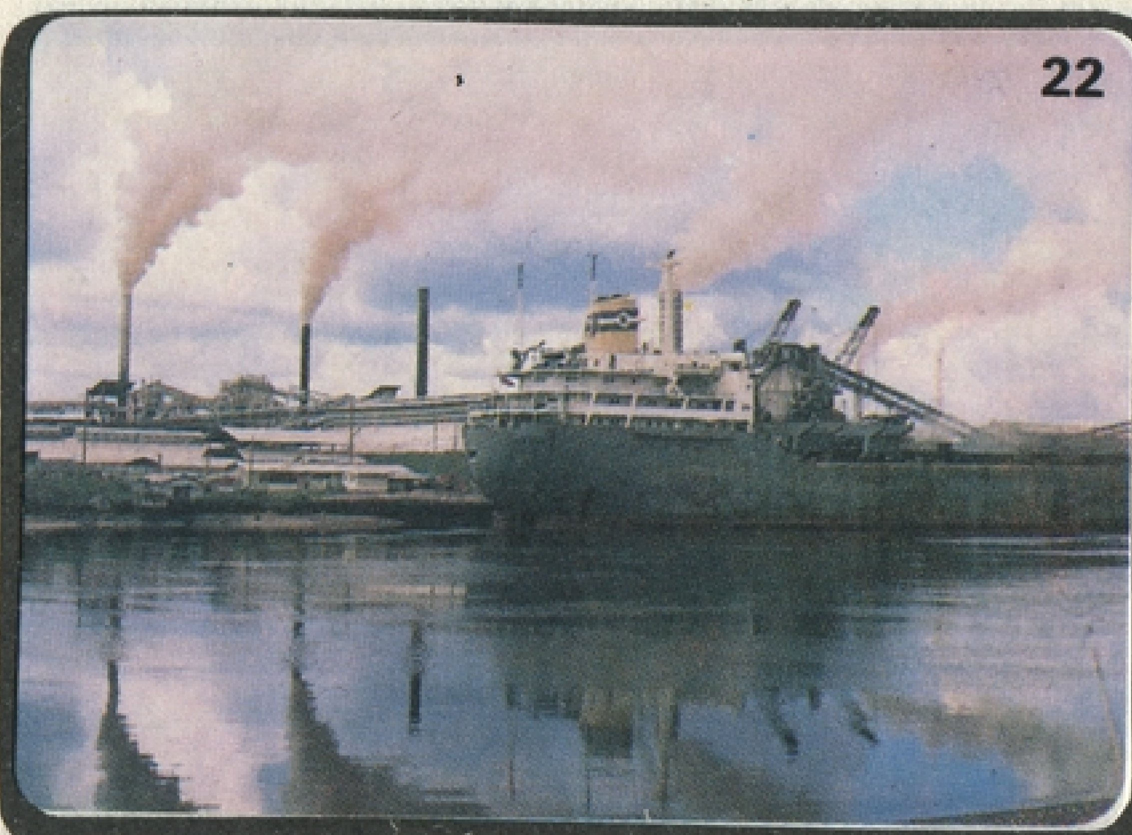
GUJANA

Obszar – 214 970 km kw. Ludność – 877,5 tys. Hindusi, Murzyni, Mulaci. Stolica – Georgetown – 263,184 tys. mieszkańców. Niepodległa od 1966 r., republika – od 1970 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Herb Gujany

Zakłady przeróbki boksytów

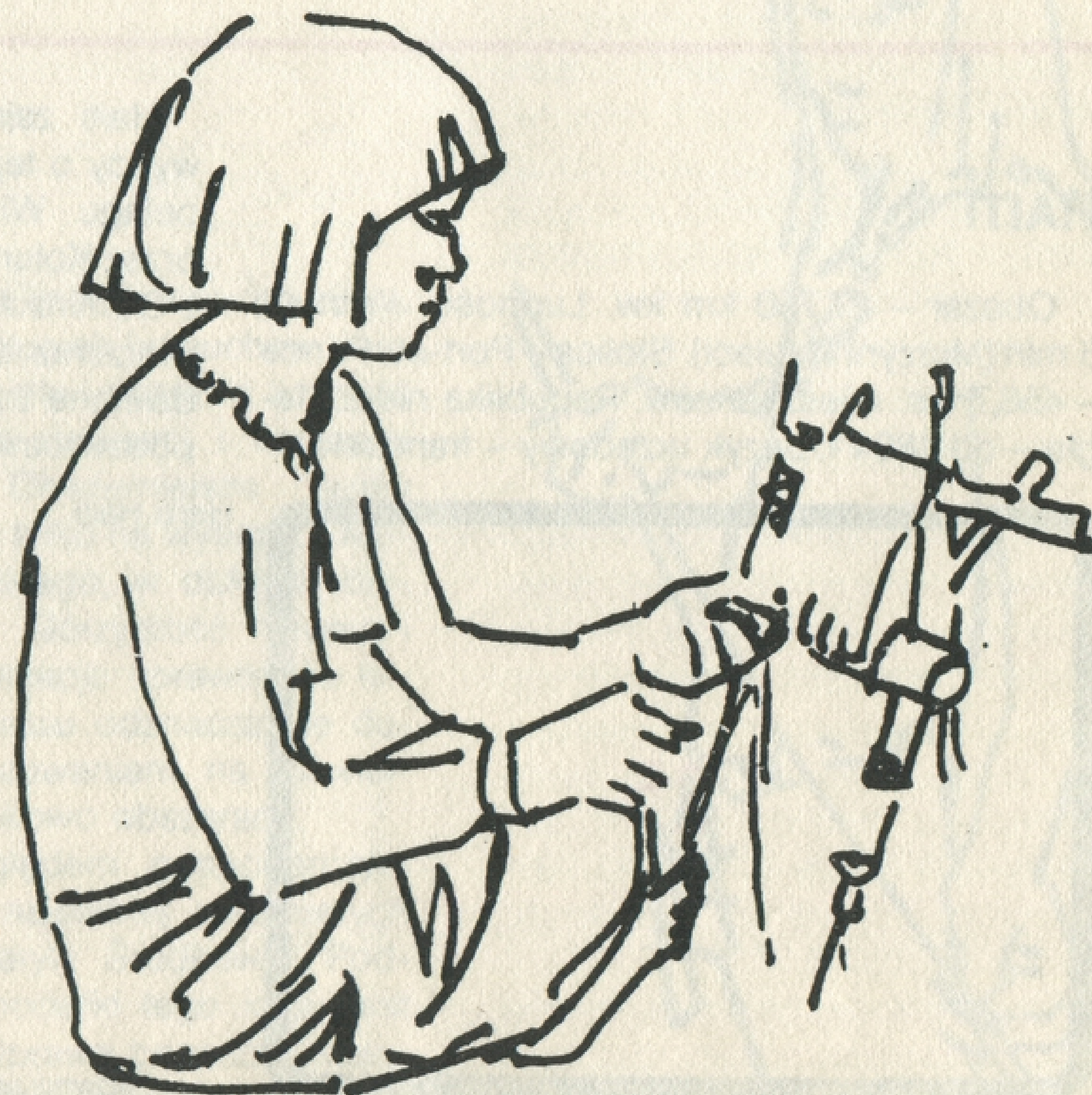
Była kolonia angielska, podobnie jak sąsiednie terytorium francuskie i holenderskie charakteryzuje się uciążliwym dla zdrowia gorącym i wilgotnym klimatem. Gujana w języku miejscowych Indian oznacza „Krainę Wód".

Wzdłuż Oceanu Atlantyckiego ciągnie się pasem o szerokości do 50 km bagnista nizina nadbrzeżna, poprzecinana licznymi rzekami. Wzdłuż niziny nadbrzeżnej na krystalicznym cokole Wyżyny Gujańskiej leżą pokrywy piasków i glin; występują tu bogate złoża boksytów i innych minerałów.

Około 87 proc. powierzchni Gujany zajmują lasy równikowe z licznymi gatunkami użytecznych drzew: „zielone drzewo" o drewnie niezwykle twardym i odpornym na drążenie tzw. świderka okrętowego, „purpurowe drzewo", mora. Z powodu trudności transportowych tylko drobna część lasów jest eksploatowana.

Tylko wąski pas niziny nadbrzeżnej, szerokości do 25 km, jest wykorzystany pod uprawy. Dominują uprawy ryżu, trzciny cukrowej i palmy kokosowej.

Dużą rolę w gospodarce kraju odgrywa górnictwo. Na pierwsze miejsce wysuwa się eksploatacja boksytów (należy do czołówki światowej).

GWATEMALA

Obszar – 109 889 km kw. Ludność – 6,9 mln. Indianie, Metysi. Stolica – Guatemala – ok. 1 mln mieszkańców. Od 1838 r. niezależna republika. Język urzędowy – hiszpański.

Kraj w Ameryce Środkowej w strefie wulkanicznej, na północy – nizinny, na południu – górzysty. Gospodarka zacofana, zależna od USA. Uprawa bananów, bawełny, kawy, kukurydzy i trzciny cukrowej. Gwatemala nazywana jest republiką „bananową", co jest określeniem nie tylko gospodarczym, oznacza również zależność ekonomiczną i polityczną.

Herb Gwatemali

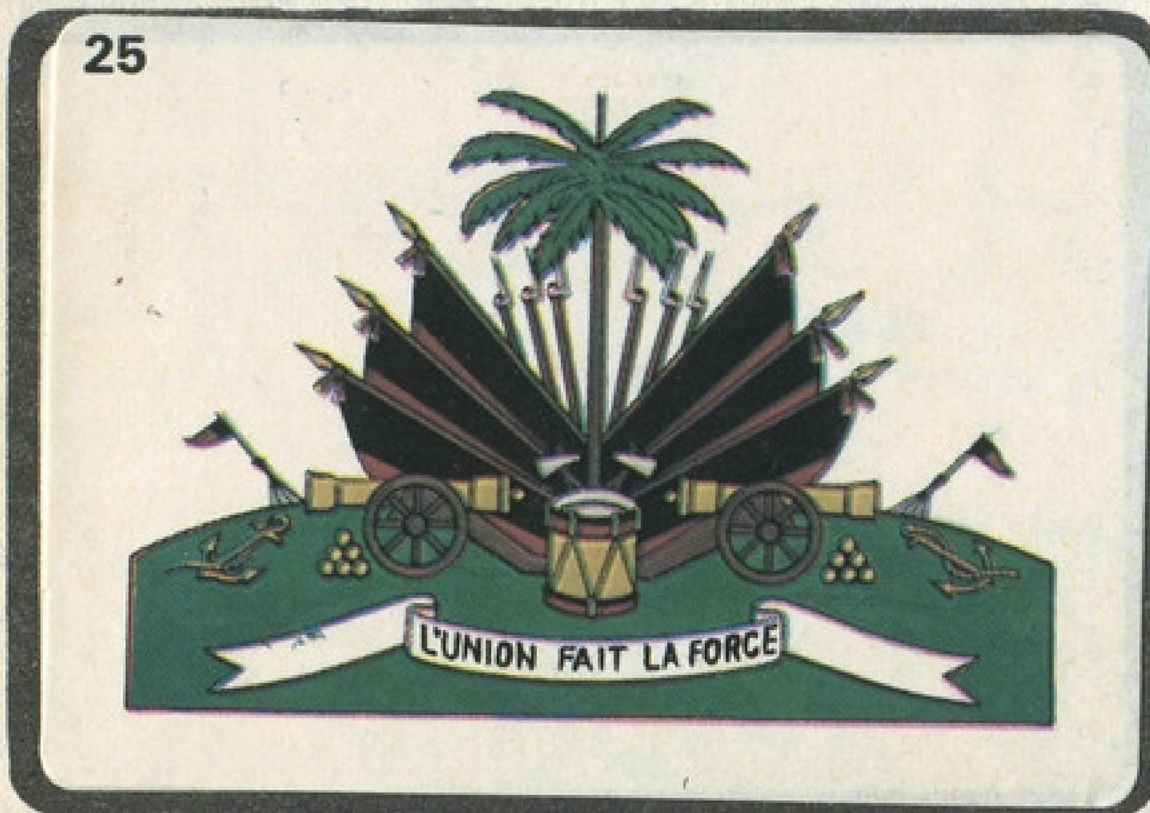
El Dorado

HAITI

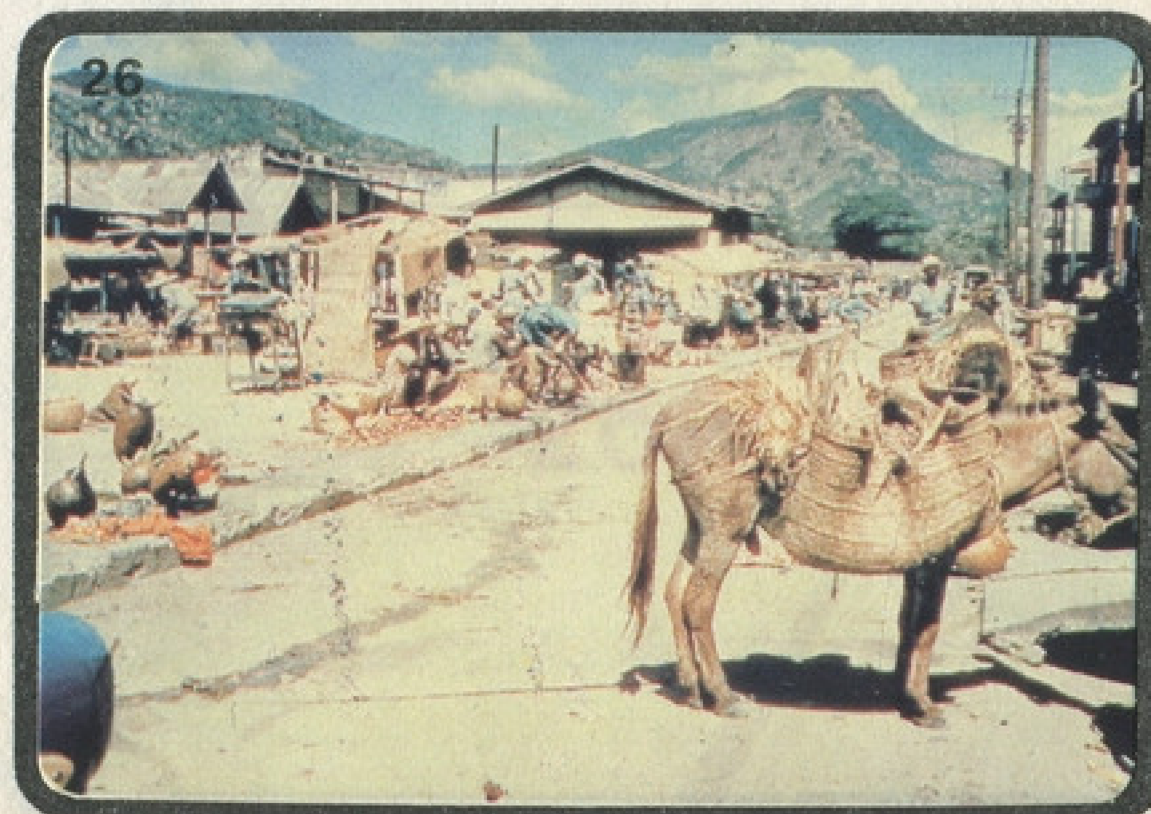
Obszar – 27 750 km kw. Ludność – ponad 5 mln (Murzyni i Mulaci). Stolica – Port-au-Prince – 458,7 tys. mieszkańców. Republika niepodległa – od 1804 r. Język urzędowy – francuski.

Haiti zajmuje zachodnią część wyspy o tej samej nazwie w archipelagu Wielkich Antyli, odkrytej przez Kolumba w 1492 r. Sąsiaduje z Dominikaną. Około 80 proc. powierzchni zajmują Kordyliery, rozdzielone żyznymi dolinami. Klimat podzwrotnikowy. Kraj rolniczy, zacofany gospodarczo, o najniższej stopie życiowej w Ameryce Łacińskiej. Uprawy: trzcina cukrowa, kakaowce, tytoń, agawa sizalska.

Głową państwa jest prezydent (dożywotni) – Jean Claude Duvalier, syn wieloletniego dyktatora Haiti. 90 proc. analfabetów.

Herb Haiti

Główna ulica w Saint-Mark

HONDURAS

Obszar – 112,1 km kw. Ludność – 3,5 mln, głównie Metysi. Stolica – Tegucigalpa – 320 tys. mieszkańców. Republika od 1839 r. Język urzędowy – hiszpański.

Pejzaż dżungli

San Pedro Sula – stolica „bananowa"

Herb Hondurasu

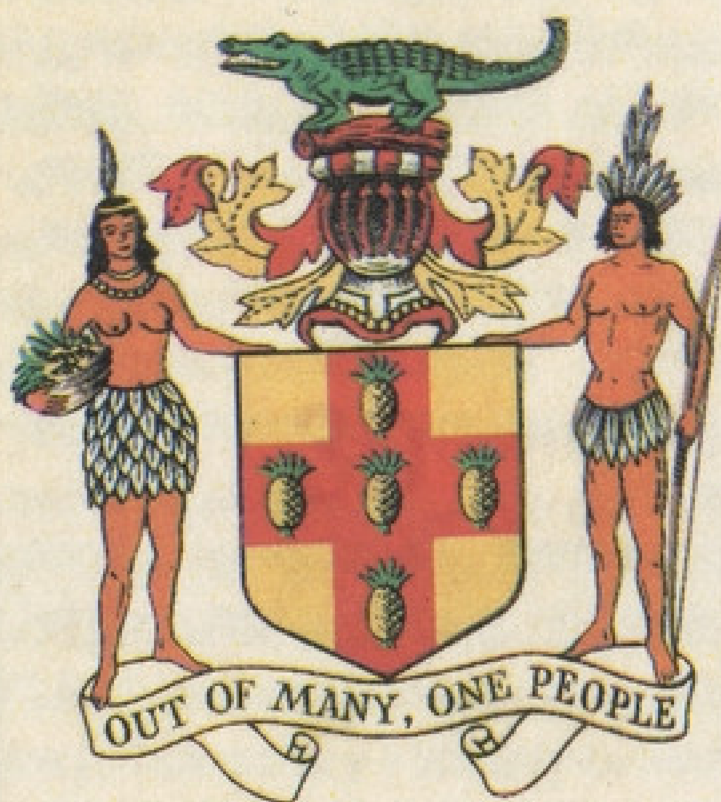
Honduras jest krainą górzystą, nie ma tu długich łańcuchów, lecz krótkie grzbiety i pasma z licznymi zamkniętymi dolinami i kotlinami górskimi. Obszerniejsze niziny spotyka się tylko na wybrzeżu Morza Karaibskiego, w dolnych biegach rzek. Górzystość terenu i duże deniwelacje sprawiły, że klimat Hondurasu odznacza się dużym zróżnicowaniem na niewielkich stosunkowo obszarach.

Pod względem gospodarczym należy do najsłabiej rozwiniętych krajów Ameryki Środkowej. Podstawą gospodarki tego kraju jest rolnictwo. Uprawa bananów, kawy, tytoniu, palmy kokosowej, kakaowca. Eksport bananów jest głównym źródłem dochodu narodowego, od jego wielkości zależy sytuacja gospodarcza kraju. Honduras zajmuje drugie miejsce, po Ekwadorze, w eksporcie światowym bananów.

Lasy zajmują ok. 27 proc. powierzchni kraju. Eksploatacja lasów odbywa się w sposób ekstensywny.

Bogactwa naturalne: srebro, cyna, nikiel, miedź, złoto, węgiel.

Herb Jamajki

JAMAJKA

Wyspa w archipelagu Małych Antyli odkryta przez Kolumba w 1494 r. Obszar – 11 425 km kw. Ludność – 2,1 mln (77 proc. – Murzyni i Mulaci). Stolica – Kingston – 600 tys. mieszkańców. Była kolonia angielska, od 1962 r. – niepodległa. Członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Powierzchnia wyżynna i górzysta. Kraj rozwinięty gospodarczo (w skali swego regionu). Najważniejsze źródło dochodów to eksport boksytów (czołowe miejsce w świecie w wydobyciu tego minerału) i aluminium. Uprawa trzciny cukrowej, z której wyrabia się słynny rum, bananów, kawy, kakaowca, palmy kokosowej, imbiru. Rozwinięta turystyka.

Ulica w Kingston

KOSTARYKA

Obszar – 50,700 km kw. Ludność – 2,2 mln, Metysi, Indianie, Kreole. Stolica – San José – 240 tys. mieszkańców. Od 1821 r. niepodległa republika. Język urzędowy – hiszpański.

Odkryte przez Kolumba w 1502 r. państwo Ameryki Środkowej graniczy z Nikaraguą i Panamą. Większą część powierzchni zajmują Kordyliery z licznymi czynnymi wulkanami. Gospodarka oparta jest na rolnictwie. Do kompanii Stanów Zjednoczonych należy 500 tys. ha ziemi uprawnej, 716 km linii kolejowych, transport lotniczy.

Uprawa kawy, bananów, ananasów, kakaowca, trzciny cukrowej, palmy kokosowej.

Herb Kostaryki

Krajobraz prawie jak w Szwajcarii

KOLUMBIA

Obszar – 1 138 914 km kw. Ludność – 29,916 mln, Metysi, Kreole. Stolica – Bogota – 3 mln mieszkańców. Niepodległa republika od 1830 r. Demokracja parlamentarna, rządy sprawują partie burżuazyjne. Język urzędowy – hiszpański.

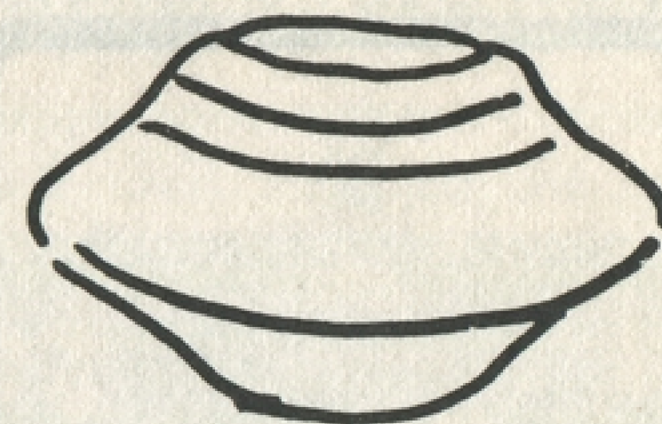
Herb Kolumbii

Odkryta przez żeglarza hiszpańskiego Alonzo de Hojeda w latach 1499–1501.

Leży na północy Ameryki Południowej, na zachodzie sięga po nizinne wybrzeża Oceanu Spokojnego i Andy, na wschodzie – doliny dorzecza Orinoko i Amazonki. Klimat gorący, w górach chłodny. Wybrzeże Oceanu Spokojnego i południową część równin wschodnich zajmuje wilgotny las równikowy, zwany selwą. Na wschodnich stokach Kordylier Centralnych występują liczne palmy (do 130 gatunków). Wysoko w górach (do 3200 m npm.) rośnie palma woskowa, dużo paproci drzewiastych (10–14 m wysokości), bambusy, pnącza. Jest to ojczyzna chininy,

która została tu jednak całkowicie wyniszczona w wyniku ekstensywnej eksploatacji.

Jeden z lepiej rozwiniętych krajów latynoamerykańskich, tradycyjnie rolniczy, rozbudowuje obecnie swój przemysł i górnictwo. Uprawa kawy (najdroższe gatunki, 2 miejsce w świecie), trzciny cukrowej, bananów, bawełny, kukurydzy, tytoniu. Główne bogactwa naturalne: ropa naftowa, węgiel kamienny, gaz ziemny, rudy żelaza, złoto, platyna i szmaragdy (1 miejsce w świecie). Szczególne znaczenie dla gospodarki ma górnictwo węglowe i naftowe. Dąży do uniezależnienia ekonomicznego od USA; rozszerza stosunki handlowe w tym także z krajami socjalistycznymi.

Stara twierdza hiszpańska

Rybacy kolumbijscy

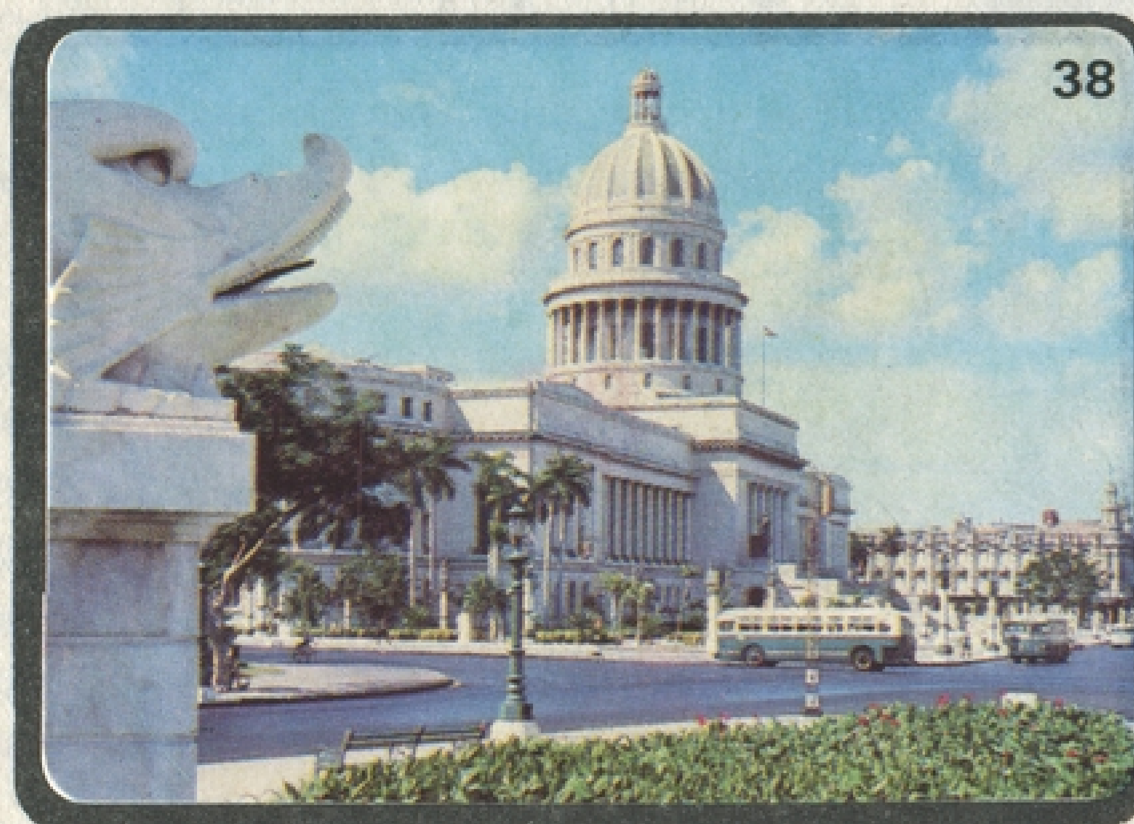

Herb Kuby

KUBA

Państwo socjalistyczne w Ameryce Środkowej. Obszar – 114,5 tys. km kw. Ludność – 9,7 mln, Kreole, Mulaci, Murzyni. Stolica – Hawana – 2 mln mieszkańców. Pierwsza republika socjalistyczna na obszarze latynoamerykańskim. Język urzędowy – hiszpański.

Hawana. Plac Republiki

Leży na największej wśród Wielkich Antyli wyspie o tej samej nazwie, odkrytej w 1492 r. przez Kolumba oraz na rozsianych wokół niej wysepkach (ponad 1600). Teren w większości nizinny, klimat gorący.

Na początku XVI w. podbita przez Hiszpanów, którzy w przeciągu pół wieku niemal całkowicie wyniszczyli miejscowych Indian. Do pracy na plantacjach trzciny cukrowej i tytoniu zaczęto sprowadzać Murzynów z Afryki. Od 1797 r. miejsce handlu niewolnikami. Największe powstania antyhiszpańskie: w latach 1868–78, (tzw. wojna dziesięcioletnia) oraz w 1895 r. Od 1902 r. państwo niepodległe. Polak Carlos Roloff Malinowski, syn powstańca z 1830 r. – jeden z bohaterów walk o niepodległość Kuby, po 1902 r. został ministrem skarbu młodej republiki.

W 1959 r. siły rewolucyjne pod wodzą Fidela Castro obaliły dyktaturę wojskową Batisty i ustanowiły władzę ludową.

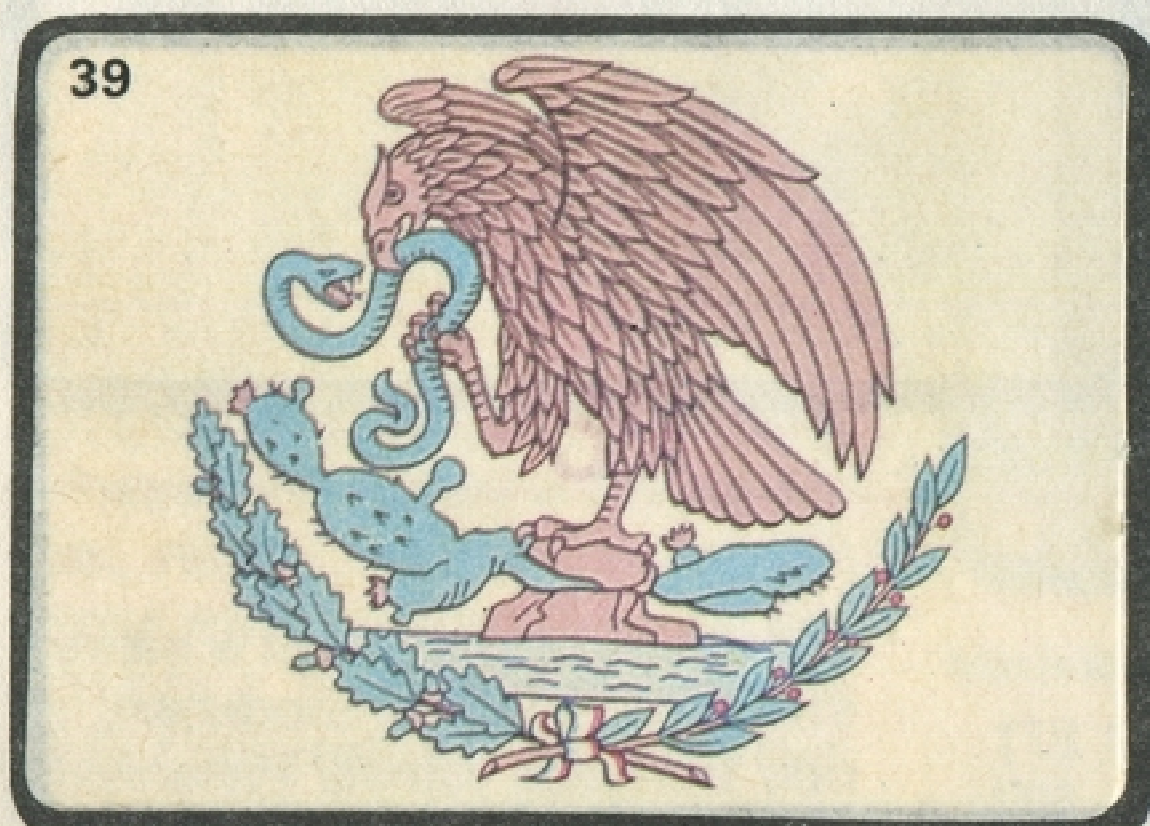
Około 70 proc. powierzchni Kuby zajmują obszary poniżej 100 m npm. Tworzą one dwa duże regiony oddzielone od siebie masywem Guamuhaya i wysoczyznami Santa Clara i Nordeste de las Villas. Leży w strefie klimatu podzwrotnikowego. Klimat ten cechuje duża wilgotność i wysokie temperatury. Rzeki Kuby są krótkie i mają nieregularny przepływ wód. W przeszłości Kuba była pokryta gęstymi lasami tropikalnymi. Dziś miejsce lasów zajmuje sawanna i plantacje. Roślinność pierwotna utrzymała się jedynie w górach i na terenach mało urodzajnych.

Mimo blokady ekonomicznej stosowanej przez USA rozwija się wszechstronnie. Przezwycięża wiekowe zacofanie, buduje nowoczesny przemysł i rolnictwo. Przed rewolucją dominowała monokultura trzciny cukrowej i tytoniu, jedynym partnerem handlowym były Stany Zjednoczone. Posiada bogatą bazę surowcową, eksportuje cukier, tytoń, rudy niklu i chromu.

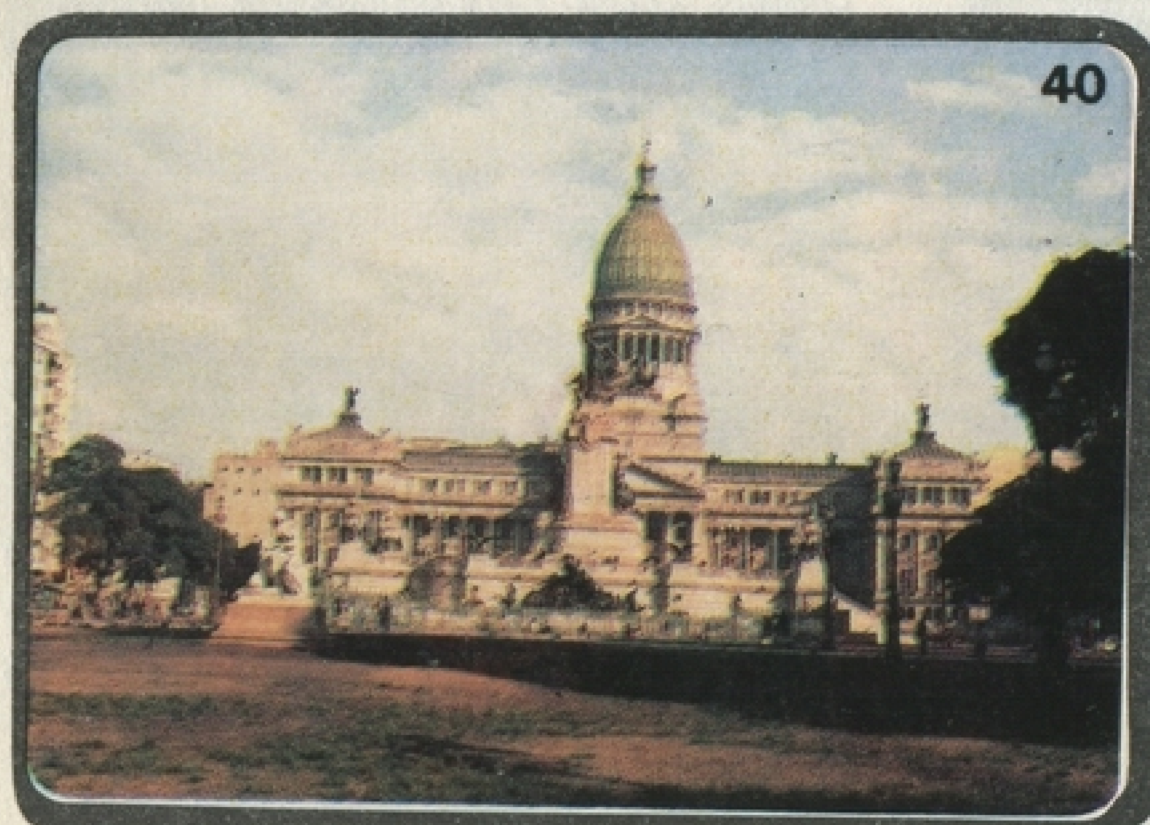
MEKSYK

Stany Zjednoczone Meksyku. Obszar – 2 022 tys. km kw. Ludność – ok. 72 mln, Metysi, Kreole, Indianie. Stolica – Meksyk – 14 mln mieszkańców. Od 1821 r. niepodległy, od 1823 r. – republika, w latach 1864–1867 – cesarstwo, od 1917 – konstytucyjna republika związkowa. Składa się z 31 stanów i 1 dystryktu federalnego. Język urzędowy – hiszpański.

Herb Meksyku

Mexico

Drugi co do liczby ludności i wielkości obszaru kraj latynoamerykański. Zarówno pod względem gospodarczym, jak i politycznym oraz kulturowym wywiera znaczny wpływ na sąsiednie kraje. W latach 1934–1940 – po raz pierwszy na kontynencie amerykańskim, dokonano reformy rolnej i nacjonalizacji firm zagranicznych. Obecnie prowadzi aktywną politykę niezależności.

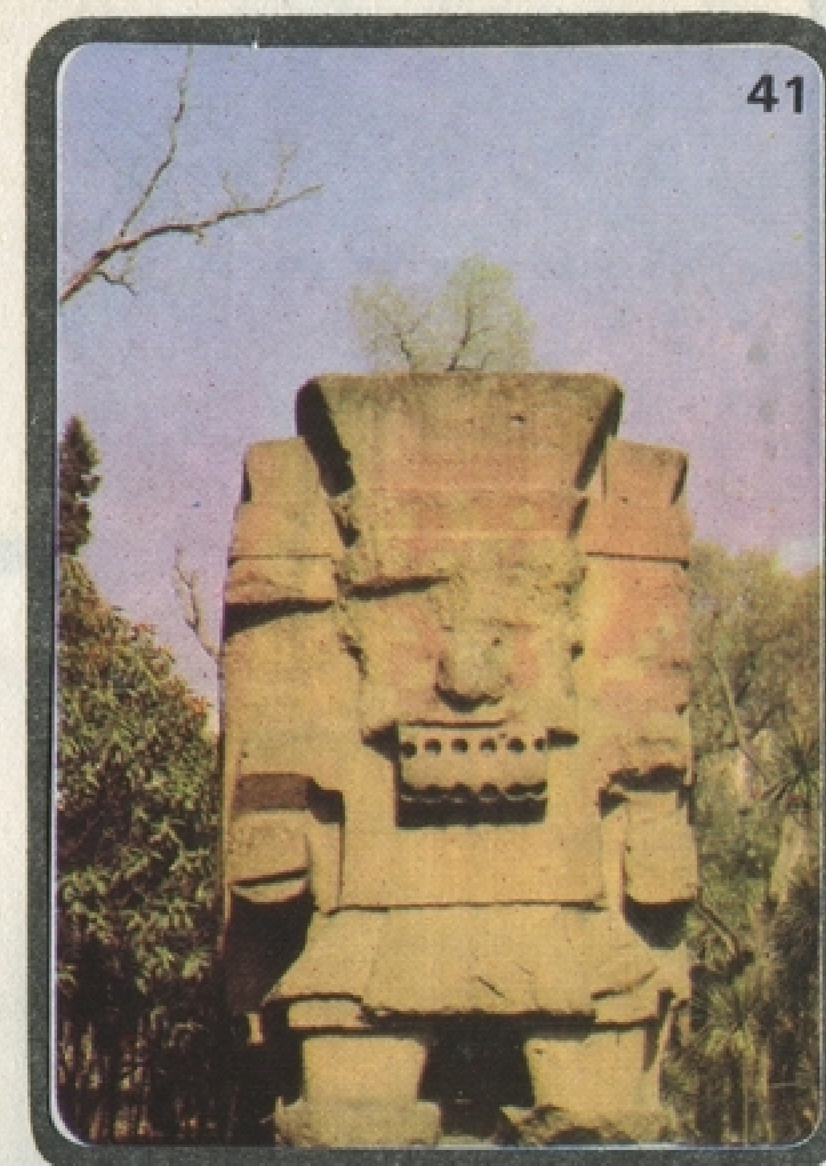
Meksyk jest dynamicznie rozwijającym się krajem rolniczo-przemysłowym, jednym z najlepiej rozwiniętych w Ameryce Łacińskiej, zasobnym w surowce mineralne. Bogactwa naturalne to: ropa naftowa, gaz ziemny, rudy żelaza, cynku, miedzi, ołowiu, rtęci, uranu, manganu, srebro (2 miejsce w Ameryce Łacińskiej po Peru). Uprawa kukurydzy, trzciny cukrowej, bawełny (główny artykuł eksportu), agawy dostarczającej włókna henequén (1 miejsce w świecie), pomidorów, tytoniu, kawy, kakaowca, bananów, ananasów.

Kultura meksykańska przejawia się najpełniej w malarstwie i rzeźbie, a jej początki sięgają okresu prehistorycznego.

„Meksyk to Polska Ameryki" – tak wyraził się wybitny historyk amerykański John McMaster (1852–1932), opierając się na podobieństwie losów, stosunku do wolności i niepodległości Polaków i Meksykanów. Wielu Polaków brało udział w walkach narodowowyzwoleńczych w Meksyku.

Tlalok – bóg deszczu

Ruiny starej kultury Indian

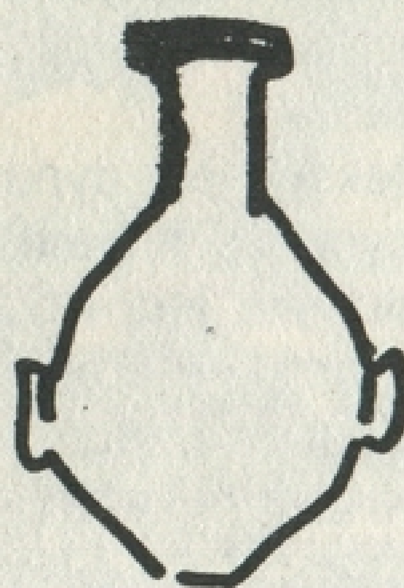
NIKARAGUA

Obszar – 148 435 km kw. Ludność – 2,4 mln, Kreole, Metysi. Stolica – Managua – 500 tys. mieszkańców. Od 1839 r. niepodległa republika. Język urzędowy – hiszpański.

Nikaragua leży w Ameryce Środkowej. Zachodnią i środkową część kraju zajmują Kordyliery, wybrzeża nizinne. Ok. 50 proc. powierzchni pokrytej lasami. Znajduje się tu – największe w Ameryce Środkowej – jezioro Nikaragua. Gospodarka jest słabo rozwinięta, uzależniona od koncernów USA. Podstawowe bogactwa to drewno (różane, cedry, kauczukowce), kopaliny (złoto, srebro, węgiel brunatny). Uprawa kawy, trzciny cukrowej, bananów.

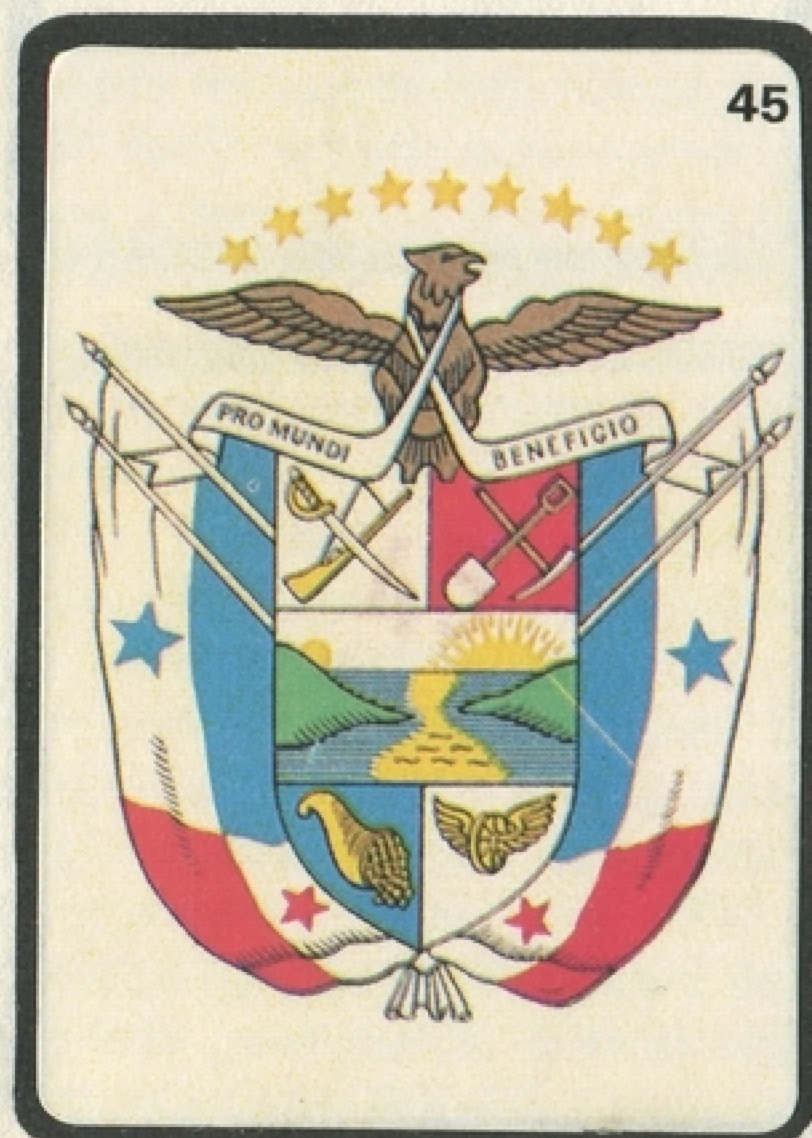
Herb Nikaraguy

Ścinanie kauczukowca

Herb Panamy

PANAMA

Obszar – 77, 1 tys. km kw. Ludność – 1 871 tys. (Metysi i Murzyni). Stolica – Panama – 502 tys. mieszkańców. Niepodległa od 1903 r. Język urzędowy – hiszpański.

Kanał Panamski

Panama położona jest w najwęższej części Ameryki Środkowej, po obu brzegach Kanału Panamskiego (81,6 km, zbudowany w 1914 r.), graniczy z Kostaryką i Kolumbią. Państwo powstałe w 1903 r. dla zabezpieczenia interesów Stanów Zjednoczonych w strefie Kanału Panamskiego. W ciągu krótkiej historii tego kraju naród panamski zintegrował się i potwierdził potrzebę odrębności państwowej. Głównym wyznacznikiem polityki zagranicznej współczesnej Panamy jest rewizja układu z USA w sprawie Kanału, w czym osiągnęła już pewne sukcesy. Gospodarka Panamy oparta jest na żegludze (tzw. tania bandera), uprawie bananów, ryżu, kawy i kakaowca.

Herb Peru

Najbardziej górzysty kraj Ameryki Południowej – leży w środku Andów, nizinny jedynie na wąskim pasku wybrzeża Pacyfiku i na pograniczu z Brazylią. (Nizina Amazonki z gorącym, bardzo wilgotnym klimatem).

Kraj rolniczy z rozwijającym się przemysłem. Duże znaczenie w gospodarce mają bogate złoża surowców mineralnych: ropy naftowej, srebra (1 miejsce w Ameryce Łacińskiej), rud miedzi, cynku, wanadu, wolframu i bizmutu. Uprawa zbóż i ziemniaków. Andy są ojczyzną ziemniaków, które spotyka się tu również w stanie dzikim. Na wybrzeżach uprawa trzciny cukrowej, bawełny, ryżu (sztuczne nawodnienie), tytoniu, kawy, kakaowca. Hodowla owiec i lam. Eksploatacja lasów w Nizinie Amazonki (kora chinowa, kauczuk, koka – surowiec m.in. dla Coca-Coli). Ważnym działem gospodarki jest rybołówstwo (należy do czołówki światowej) i połów wielorybów.

PERU

Obszar – 1 285 tys. km kw. Ludność – 17,7 mln, większość mieszkańców stanowią Indianie (ok. 49 proc.), Metysi (ok. 33 proc.). Stolica – Lima – 5200 tys. mieszkańców. Indiańskie państwo Inków podbite w latach 1531–1533 przez Hiszpanów. Od grudnia 1824 r. (po zwycięstwie pod Ayacucho) republika niepodległa. Język urzędowy – hiszpański.

Machupicchu

Jezioro Titicaca

Peru, to najbardziej indiański kraj Ameryki Łacińskiej. Zachowały się tu nie tylko bezcenne zabytki kultury Inków, ale również obyczaje i języki pierwotnych mieszkańców Ameryki.

Indianka z Peru

PARAGWAJ

Obszar – 406 752 km kw. Ludność – 3 mln (Metysi, Indianie, Kreole), Stolica – Asunción – 500 tys. mieszkańców. Od 1811 r. republika niepodległa. Dzieli się na 16 departamentów i 1 dystrykt stołeczny. Język urzędowy – hiszpański.

Herb Paragwaju

Rodzina indiańska

Rzeka Paragwaj dzieli cały kraj na dwa zasadnicze regiony, różniące się między sobą tak pod względem ukształtowania, jak i klimatu, i szaty roślinnej: Chaco (Paragwaj Zachodni) i Paragwaj Wschodni. Chaco, nisko położona bezkamienista równina, płaska, rozpościera się na zachód od rzeki Paragwaj. Paragwaj Wschodni zajmuje Wyżynę Parany. Klimat gorący.

Słabo rozwinięty kraj rolniczy. Uprawa kukurydzy, trzciny cukrowej, bawełny. Ekspoloatacja lasów. Podstawą gospodarki jest hodowla bydła, trzody chlewnej, koni, owiec. Miejscowa burżuazja rządzi metodami dyktatorskimi i utrzymuje stosunki społeczne niemal na poziomie feudalnym

SALWADOR

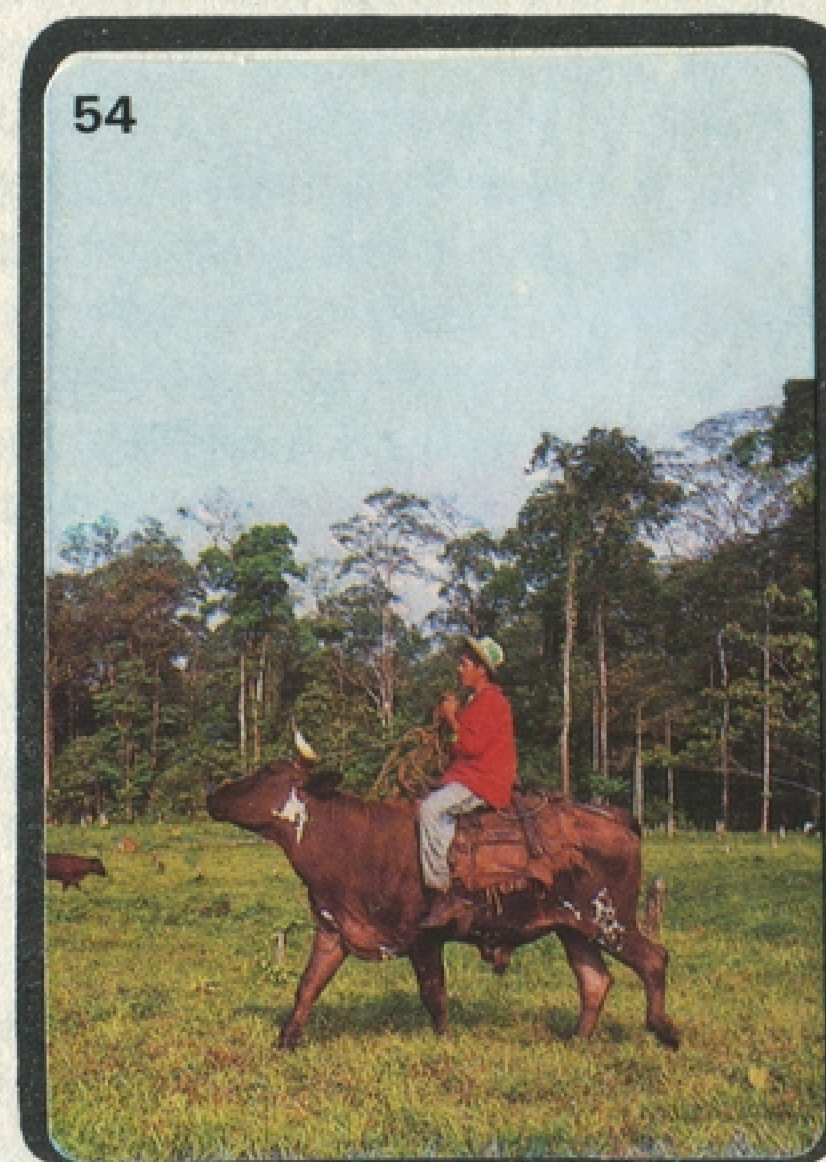
Obszar – 21 393 km kw. Ludność – ok. 4,8 mln, głównie Metysi. Stolica – San Salvador – ponad 500 tys. mieszkańców. Język urzędowy – hiszpański. Od 1839 r. republika niepodległa.

Herb Salwadoru

Od 1979 r. toczy się w tym kraju wojna domowa, w którą ingerują Stany Zjednoczone.

Najmniejsze państwo w Ameryce Środkowej na wybrzeżu Oceanu Spokojnego. Większą część powierzchni zajmują Kordyliery (liczne wulkany), nizinny wzdłuż oceanu. Typowa republika „bananowa" opiera swoją gospodarkę na uprawie kawy, bawełny, tytoniu i bananów. Znaczną powierzchnię kraju zajmuje dżungla, w której rosną cenne gatunki drzew, w tym balsa (najlżejsze drewno na świecie).

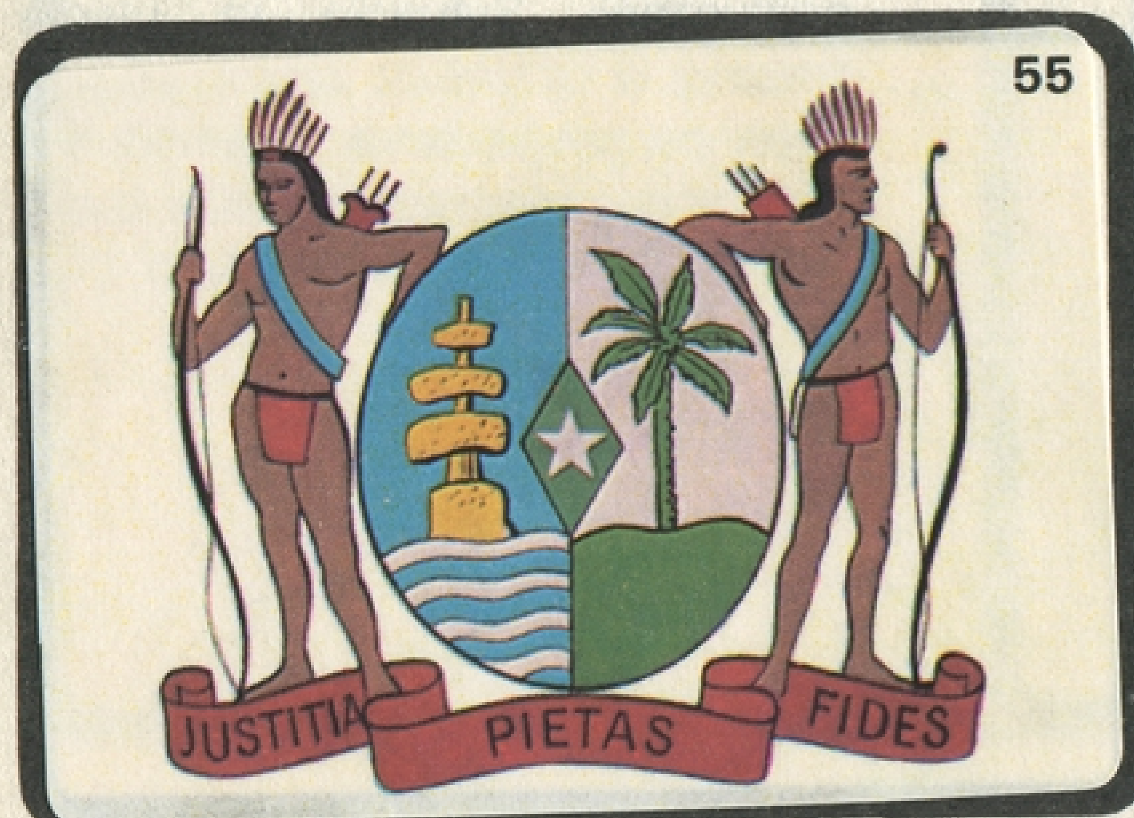

Pasterz na byku

SURINAM

Obszar – 163 822 km kw. Ludność – 450 tys. (Indusi, Kreole, Indonezyjczycy). Stolica – Paramaribo – 150 tys. mieszkańców. Język urzędowy – holenderski. Republika niepodległa od 1975 r. W grudniu 1982 r. doszło do wojskowego zamachu stanu.

Surinam to dawna kolonia – Gujana Holenderska, kraj w północnej części Ameryki Południowej, na wybrzeżu Atlantyku. Płaska, miejscami silnie zabagniona nizina nadbrzeżna, w głębi lądu – wyżyna. Wyżyna Gujańska pokryta wilgotnym lasem równikowym i pocięta głębokimi dolinami rzek z licznymi wodospadami. Klimat tropikalny. Bogactwa naturalne: boksyty (w czołówce światowej), złoto, diamenty. Uprawa trzciny cukrowej, ryżu, palmy kokosowej i bananów

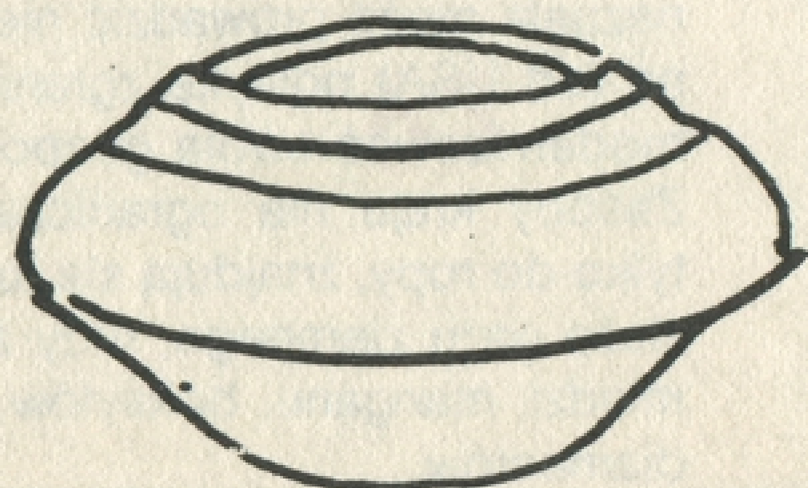
Herb Surinamu

Kajmany zamieszkują rzeki i bagna Ameryki Pd. i Środk.

TRYNIDAD I TOBAGO

Wyspy na Oceanie Atlantyckim w pobliżu Wenezueli. Obszar – 5 128 km kw. Ludność – 1200 tys., Murzyni (43 proc.), Hindusi (40 proc.). Stolica – Port of Spain – 120 tys. mieszkańców. Państwo niepodległe od 1962 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Gorący, wilgotny klimat równikowy wysp łagodzi pasat północno-wschodni, który stokom nawietrznym przynosi obfite opady w ciągu całego roku. W przeciwieństwie do Małych Antyli ani Trynidad, ani Tobago nie są nawiedzane przez huragany. Stoki nawietrzne pasm górskich wyspy pokrywają wilgotne lasy równikowe, a stoki zachodnie (zawietrzne) – sawanna, obecnie prawie całkowicie wzięta pod uprawę.

Głównym bogactwem tego państwa jest ropa naftowa, asfalt i gaz ziemny. Część ropy przerabia się na miejscu. Port of Spain jest bazą paliwową dla statków płynących do Ameryki Południowej.

Herb Trynidadu i Tobago

Herb Urugwaju

URUGWAJ

Obszar – 187 tys. km kw. Ludność – ponad 3 mln, głównie pochodzenia europejskiego. Stolica – Montevideo – 1,7 mln mieszkańców. Od 1828 r. niepodległa republika. Język urzędowy – hiszpański.

Wioska urugwajska

Podzwrotnikowy kraj nad Oceanem Atlantyckim w dorzeczu rzeki Urugwaj. Większość terenów to stepowa nizina. Hodowla bydła i owiec. Uprawa: pszenicy, kukurydzy i lnu. Eksport mięsa i skór. W latach międzywojennych uchodził za Szwajcarię Ameryki Łacińskiej z powodu stabilizacji gospodarczej i politycznej. Sytuacja ta uległa zmianie w ostatnich latach, pogorszyła się gospodarka, załamała demokracja parlamentarna. Kraj o dużych napięciach społecznych.

Herb Wenezueli

WENEZUELA

Obszar – 912,1 tys. km kw. Ludność – 15,5 mln, Kreole, Metysi i Murzyni. Stolica – Caracas – ok. 3 mln mieszkańców. Od 1830 r. niepodległa republika. Obecnie republika związkowa, obejmuje 20 stanów, 2 terytoria związkowe, 1 dystrykt federalny. Język urzędowy – hiszpański.

Szyby naftowe

Jeden z większych krajów Ameryki Południowej, leży w jej północnej części, nad brzegiem Morza Karaibskiego. W większości niziny (dolina rzeki Orinoko), o klimacie podzwrotnikowym. W Wenezueli występują znaczne dysproporcje w rozwoju gospodarczym. Podstawą gospodarki jest przemysł wydobywczy a głównym bogactwem – ropa naftowa (95 proc. wartości eksportu tego kraju). Właśnie dzięki ropie naftowej Wenezuela może prowadzić niezależną (od USA) politykę zgraniczną i modernizować swoją gospodarkę. Zasoby kraju nie ograniczają się tylko do ropy, znajdują się tu także złoża gazu ziemnego, rudy żelaza, miedzi, manganu, boksytów, złota, diamentów.

ANTIGUA

Obszar – 443 km kw. Ludność – 70 tys., głównie Murzyni i Mulaci. Stolica – Saint John's – 25 tys. mieszkańców. Język urzędowy – angielski.

Karnawał Indian Karaibskich

Mini-państewko na Morzu Karaibskim, składa się z dwóch większych wysp (Antigua – 280 km kw., Barbuda – 160 km kw. i jednej małej (Redonda – 3 km kw.).

Antigua została odkryta przez Krzysztofa Kolumba w 1493 r., skolonizowana przez Anglię w 1632 r. Od 1967 r. stowarzyszona z Wielką Brytanią, od 1981 r. – niepodległa. Członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

Wyspy o suchym, łagodnym klimacie, nawiedzane przez huragany. Naturalna roślinność została wyniszczona. Uprawa trzciny cukrowej, bawełny, tytoniu, owoców cytrusowych. Dochody z turystyki.

ANTYLE HOLENDERSKIE

Obszar – ok. 1 tys. km kw. Ludność – ponad 250 tys., Mulaci i Murzyni. Stolica – Willemstad (na wyspie Curacao) – 100 tys. mieszkańców. Język urzędowy – holenderski.

Krajobraz

Holenderskie posiadłości w archipelagu Małych Antyli składają się z kilkunastu wysp. Największe z nich to: Curacao – 443 km kw., Aruba – 190 km kw. i Bonaire – 288 km kw. oraz Sint Maarten – 34 km kw. (część wyspy należy do Francji). Od 1954 r. wyspy posiadają autonomię wewnętrzną.

Naturalną szatę roślinną wysp stanowiła sawanna, ale ekstensywna gospodarka człowieka zniszczyła ją całkowicie i dziś występują tu tylko kolczaste krzaki i kaktusy.

Podstawą gospodarki jest rafinowanie i magazynowanie ropy naftowej. Uprawa pomarańczy gorzkiej (Curacao, wyrób ekstraktu do likierów), aloesu, agawy sizalskiej, trzciny cukrowej, ryżu.

BELIZE

Obszar – 23 tys. km kw. Ludność – 150 tys. (Murzyni, Metysi, Indianie). Stolica – Belmopan – 3,5 tys. mieszkańców. Dawny Honduras Brytyjski, niepodległy od listopada 1981 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Mieszkanka Belize

Większość terytorium zajmują tropikalne lasy o bogatym drzewostanie (cedry, drzewo mahoniowe itp.). Klimat równikowy, wilgotny. Podstawą gospodarki jest rolnictwo. Niegdyś główną uprawą eksportową były orzechy palmy kokosowej. Ostatnio rozpoczęto uprawę kakaowca. Uprawia się również banany, owoce cytrusowe (pomarańcze, manadarynki, grapefruity), trzcinę cukrową.

DOMINIKA

Wyspa wulkaniczna na Morzu Karaibskim w archipelagu Małych Antyli. Obszar – 751 km kw. Ludność – ponad 83 tys. (Mulaci, Murzyni). Stolica – Roseau – 20 tys. mieszkańców. Język urzędowy – angielski, używany także francuski.

Palma arekowa

Terytorium stowarzyszone z Wielką Brytanią od 1967 do 1978 r., następnie niepodległe, członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów.

Nazwę Dominika nadał wyspie Krzysztof Kolumb, który odkrył ją 3 listopada 1493 r. Klimat podzwrotnikowy morski, zdrowy. Dużo ciepłych źródeł i solfatar. Małe rzeki tworzą liczne wodospady. Ludność zajmuje się rolnictwem. Uprawa bananów, drzew cytrusowych, kakaowca, palmy kokosowej, kawy, mango, wanilii, tytoniu. Dobrze rozwinięte przetwórnie owocowe, produkcja olejków eterycznych i rumu.

FALKLANDY (MALWINY)

Obszar – ok. 12 tys. km kw. Ludność – 2 tys., Anglicy. Stolica – Port Stanley – 1100 mieszkańców.

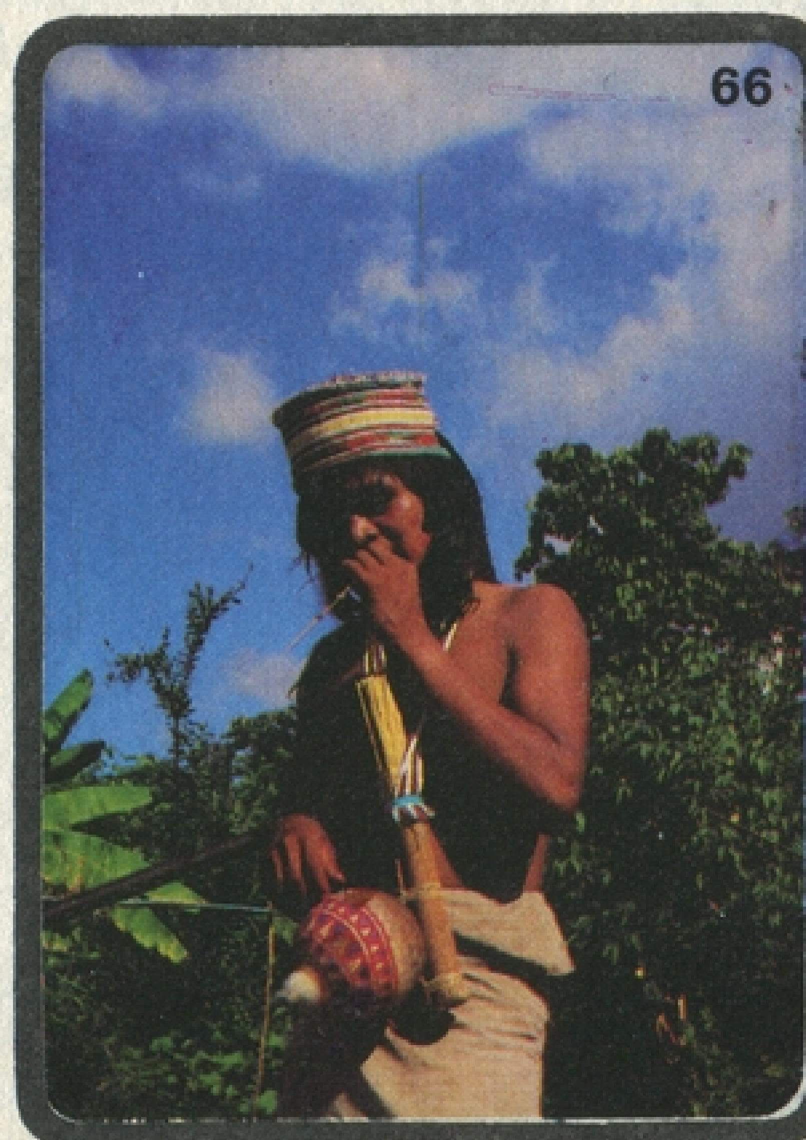
Kolonia brytyjska u wybrzeży południowej Argentyny na Oceanie Atlantyckim. Tradycyjnym zajęciem ludności Falklandów jest hodowla owiec (słynna wełna). Niedawno odkryto złoża ropy naftowej. O zwierzchnictwo nad tymi wyspami od lat rości pretensje Argentyna. W 1982 r. między Argentyną a Wielką Brytanią toczyła się wojna o Falklandy, które nadal pozostały kolonią brytyjską.

GUJANA FRANCUSKA

Obszar – 91 tys. km kw. Ludność – 60 tys., Murzyni, Mulaci, Metysi. Stolica – Cayenne – 35 tys. mieszkańców. Departament zamorski Francji. Język urzędowy – francuski.

Kraj stanowiący część regionu Gujany leży na podmokłych gruntach nadmorskich, przechodzących w głębi lądu w wyżynę. Bogactwem naturalnym są boksyty i złoto. Uprawa manioku, trzciny cukrowej, ananasów, bananów, ryżu. W ub. stuleciach miejsce zesłań przestępców. Klimat równikowy, wybitnie wilgotny. Roczna suma opadów – do 4500 mm.

Indianin zatruwający strzały

KAJMANY

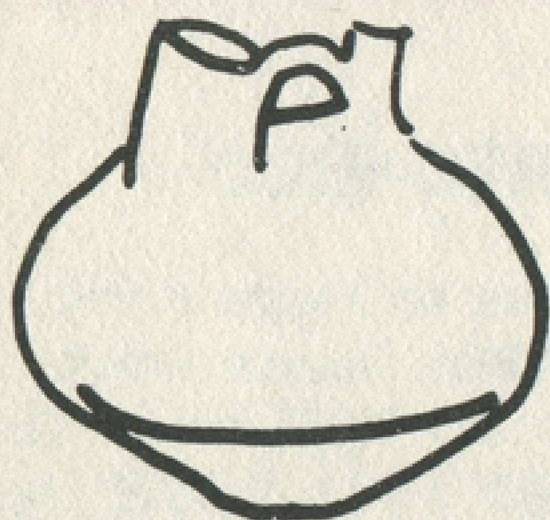
Obszar – 259 km kw. Ludność – 13 tys., Mulaci, Murzyni. Stolica – Georgetown – 4 tys. mieszkańców. Kolonia Wielkiej Brytanii. Do 1962 r. terytorium Jamajki jako kolonii brytyjskiej. Język urzędowy – angielski.

Wyodrębnione terytorium obejmujące wyspy Wielki Kajman, Mały Kajman i Cayman Brac na Morzu Karaibskim, odkryte przez Kolumba w 1503 r., o znaczeniu głównie strategicznym, bazy wojskowe. Uprawa palmy kokosowej, agawy sizalskiej, drzewa chlebowego. Hodowla żółwi morskich.

GWADELUPA

Wyspy na Morzu Karaibskim w archipelagu Wysp Podwietrznych (Małych Antyli), odkryte przez Kolumba w 1493 r. Obszar – 1 782 km kw. Ludność – 370 tys., Mulaci, Murzyni. Stolica – Basse-Terre – 16 tys. mieszkańców. Departament zamorski Francji.

Klimat wilgotny. Wielkie plantacje trzciny cukrowej, bananów, kawy, kakaowca, ananasów, drzew cytrusowych, wanilii.

Targ w Basse-Terre

MARTYNIKA

Wyspa na Morzu Karaibskim w archipelagu Małych Antyli. Obszar – 1102 km kw. Ludność – 350 tys., Mulaci, Murzyni. Stolica – Fort-de France – ok. 80 tys. mieszkańców. Departament zamorski Francji.

W większości górzysta i wulkaniczna. W centrum wyspy znajduje się wulkan Mont Pelée. Uprawa trzciny cukrowej (duży eksport), bananów, ananasów, kakaowca. Turystyka.

Martynika – Targ

MONTSERRAT

Wyspa na Morzu Karaibskim w archipelagu Małych Antyli. Obszar – 102 km kw. Ludność – ponad 14 tys., Murzyni, Mulaci. Stolica – Plynouth – 3 tys. mieszkańców. Kolonia Wielkiej Brytanii. Język urzędowy – angielski.

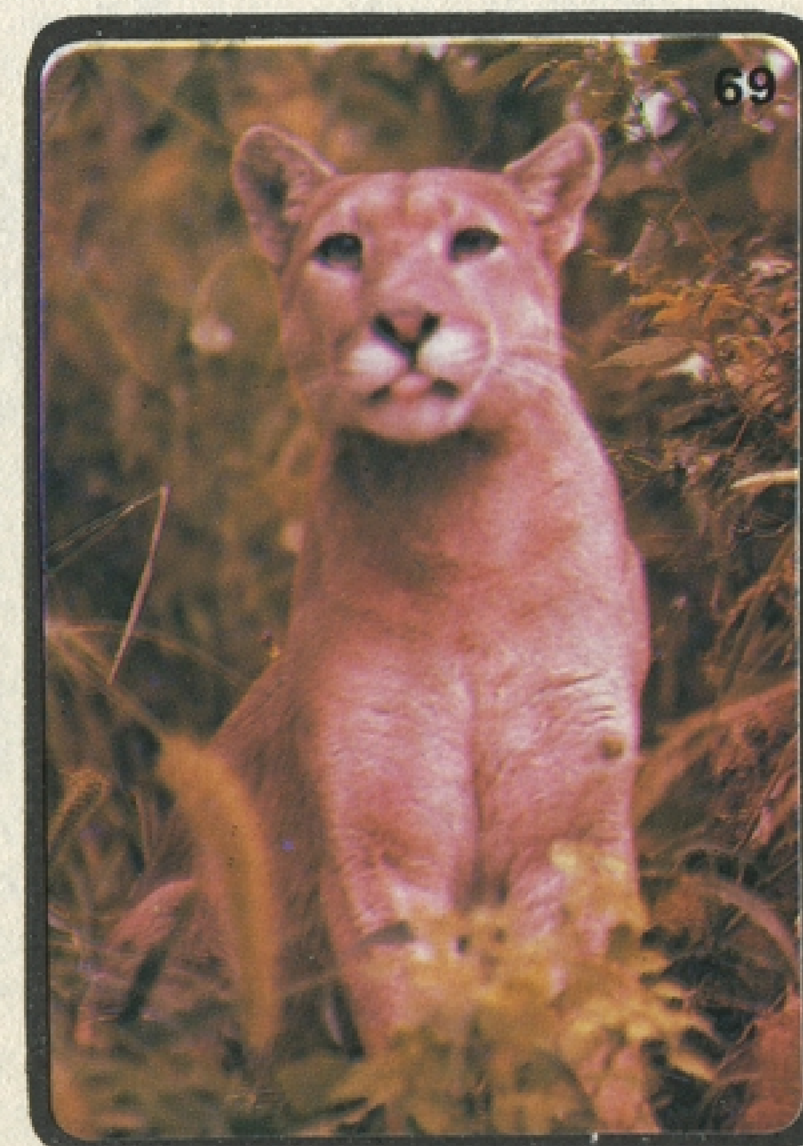
Montserrat utrzymywana jest jako kolonia głównie z powodów polityczno-strategicznych. Uprawa bawełny, której ziarna idą na eksport, bananów, tamaryndowca. Hodowla bydła.

SAINT CHRISTOPHER (ST. KITTS) – NEVIS – ANGUILLA

Trzy wyspy w archipelagu Małych Antyli na Morzu Karaibskim. (Największa – Saint Christopher – 176 km kw.). Obszar – ok. 400 km kw. Ludność – ponad 60 tys., Mulaci. Stolica – Basseterre – ponad 16 tys. mieszkańców. Państwo niepodległe od września 1983 r. Wchodzi w skład Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Uprawa trzciny cukrowej i bawełny. Turystyka.

Puma zamieszkuje skraje lasów i stepy Ameryki Południowej

SAINT LUCIA

Wyspa w archipelagu Małych Antyli między Martyniką i Saint Vincent. Obszar – 616 km kw. Ludność – ponad 120 tys., Murzyni, Mulaci. Stolica – Castries – 45 tys. mieszkańców. Państwo niepodległe pd 1979 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Powierzchnia górzysta. Uprawa palmy kokosowej, bananów, kakaowca. Rybołówstwo.

St. Lucia. Krajobraz

70

SAINT VINCENT

Obszar – 388 km kw. Ludność – 114 tys., Mulaci, Murzyni. Stolica – Kingstown – 25 tys. mieszkańców. Państwo niepodległe od 1979 r., członek Brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Język urzędowy – angielski.

Składa się z wyspy Saint Vincent i część archipelagu Grenadyn, odkrytych przez Kolumba w 1498 r. Uprawa maranty, bananów, bawełny, trzciny cukrowej.

TURKS I CAICOS

Obszar – 430 km kw. Ludność – 6,0 tys., Mulaci, Murzyni, Anglicy. Stolica – Grand Turk. Kolonia Wielkiej Brytanii w archipelagu Bahama, składa się z 30 wysepek. Odkrył je hiszpański konkwistador Juan Ponce de Leon w 1512 r. Połów langust, gąbek, mięczaków. Turystyka.

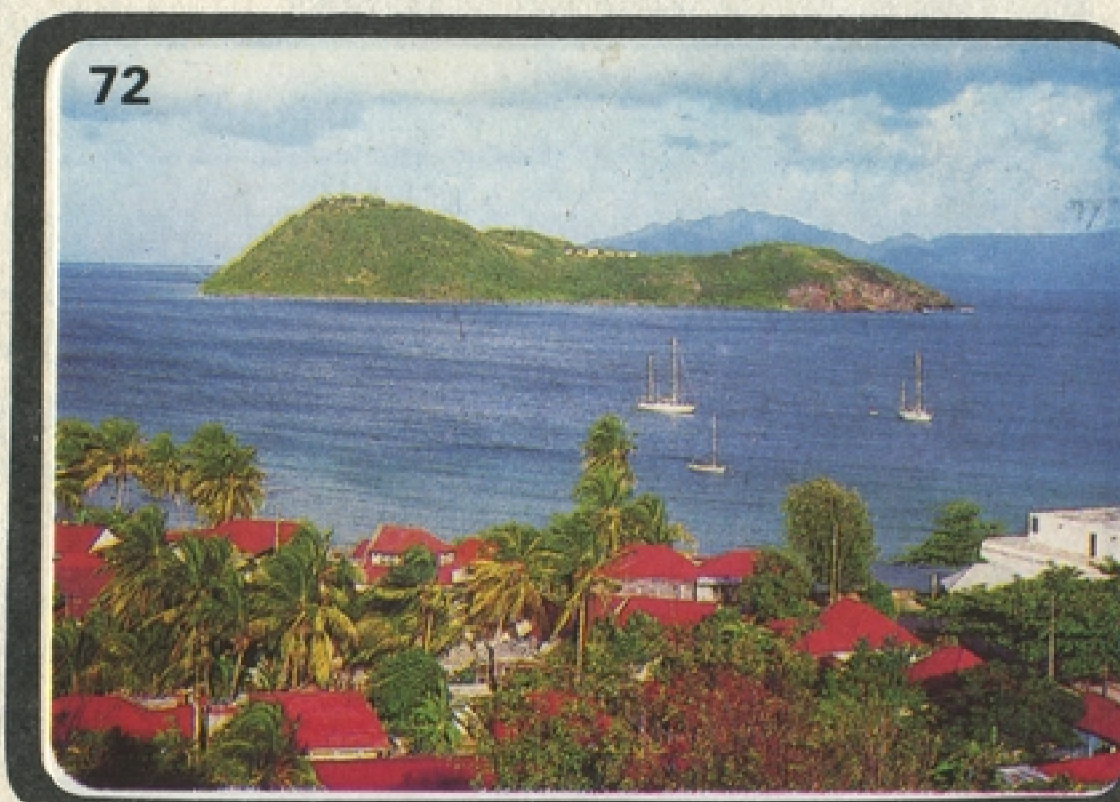

71

Aleja palmowa

WYSPY DZIEWICZE

Obszar – 498 km kw. Ludność – 100 tys., Mulaci, Murzyni. Terytorium o znaczeniu strategicznym. 9 dużych i 75 małych wysp (większość nie zamieszkanych) należy do USA, 36 wysp (13 nie zamieszkanych) – do Wielkiej Brytanii.

72

Wyspy Dziewicze

PUERTO-RICO

Wyspa na Morzu Karaibskim w archipelagu Dużych Antyli.

Obszar – 8 897 km kw. Ludność – ponad 3 mln, Kreole, Murzyni i Mulaci. Stolica – San Juan – 800 tys. mieszkańców. Państwo stowarzyszone ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. Języki urzędowe – angielski i hiszpański.

Niegdyś wyspa była pokryta gęstymi lasami. Dziś zajmują one tylko 14,3 proc. powierzchni kraju. W masywie El Yunque utworzono rezerwat leśny składający się z 300 gatunków drzew (m.in. mahoniowce, drzewa tekowe, hebanowce i in.), przeszło 20 gatunków storczyków i przeszło 500 gatunków paproci i lian. Klimat podrównikowy wilgotny.

Kraj rolniczo-przemysłowy. Uprawa trzciny cukrowej, kawy, bananów, ananasów, tytoniu. Wydobycie rud manganu, miedzi, żelaza.

Aby zgromadzić pełny zestaw Ilustracji Samoprzylepnych z wybranej dziedziny - należy nabyć w punkcie sprzedaży RSW „PRASA-KSIĄŻKA-RUCH" odpowiedni zeszyt i sprzedawane oddzielnie arkusze Ilustracji Samoprzylepnych.
Każdy zeszyt oprócz tekstu informacyjnego, zawiera miejsca do wklejania Ilustracji Samoprzylepnych. Na każdym arkuszu IS znajduje się sześć odpowiednio naciętych obrazków, z których cztery dotyczą jednego wiodącego tematu, oznaczonego kolejnymi numerami, zaś dwa pozostałe zapoczątkowują nowe tematy równie interesujące. Wystarczy odkleić ilustrację samoprzylepną i umieścić ją w odpowiednim miejscu zeszytu, które oznaczone jest taką samą liczbą. Wypełniając w ten sposób cały zeszyt uzyskać można bogato ilustrowany, jednotematyczny album, mogący stać się podręczną encyklopedią.

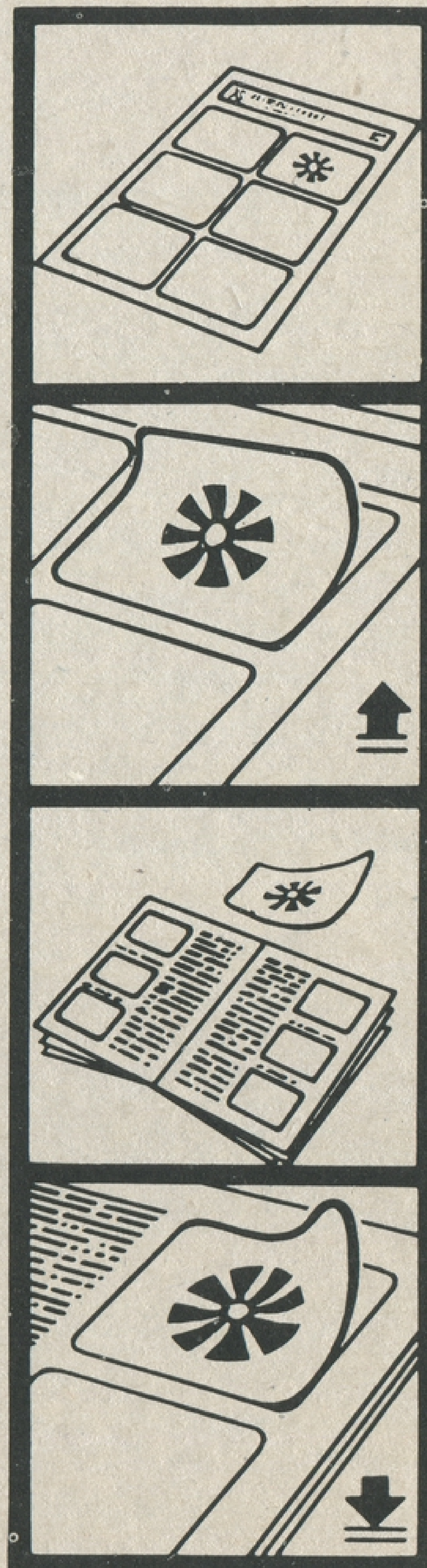
Mamy nadzieję, że kolekcjonerzy z zadowoleniem przyjmą proponowaną przez Krajową Agencję Wydawniczą formę gromadzenia ciekawych a nierzadko unikalnych zbiorów. Przekonani, że nasza oferta zostanie życzliwie przyjęta, życzymy, aby znalazła ona miejsce w Waszej bibliotece jako źródło wiadomości z wybranej dziedziny.

* * *

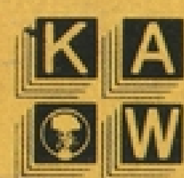
Oto numeracja arkuszy Ilustracji Samoprzylepnych z tematami wiodącymi uzupełniona numerami arkuszy IS, na których znajdują się pozostałe ilustracje stanowiące całość zestawu tematycznego.

Ptaki Polski	**45 - 55 oraz 19 - 44**
Samoloty, na których walczyli Polacy	**56 - 67 oraz 19 - 44 i 45 - 55**
Stare samochody	**68 - 79 oraz 32 - 55**
Od Aten do Moskwy	**80 - 91 oraz 56 - 79**
Zwierzęta polskich ZOO	**92 - 103 oraz 56 - 67 i 80 - 91**
Polska broń pancerna	**104 - 115 oraz 68 - 91**
Jachty żaglowe	**116 - 127 oraz 92 - 115**
Polskie samochody osobowe	**128 - 139 oraz 92 - 103 i 116 - 127**
Historia ubioru	**140 - 151 oraz 104 - 127**
Ptaki egzotyczne	**152 - 163 oraz 128 - 151**
Druga wojna światowa	**164 - 171 oraz 128 - 139 i 152 - 163**
Podbój głębin	**172 - 179 oraz 140 - 163**
Grzyby polskich lasów	**216 - 227 oraz 228 - 251**
Historia samolotu	**228 - 239 oraz 216 - 227 i 240 - 251**
Polskie zamki i pałace	**240 - 251 oraz 216 - 239**
Piłkarskie mistrzostwa świata	**252 - 263 oraz 264 - 287**
Style walki Wschodu	**264 - 275 oraz 252 - 263 i 276 - 287**
Kontynenty - Ameryka Łacińska	**276 - 287 oraz 252 - 275**

INSTRUKCJA

Cena zł 50,–

KRAJOWA AGENCJA WYDAWNICZA